

พมกามนายกฯ สงกรานต์ว่า ต่อจากนี้อยากเห็นอะไรในตำบลโนนทอง
 เธอว่า อยากให้ชาวบ้านหันมาตระหนักถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 อย่างน้อยก็เริ่มจากการมีข้าวอินทรีย์กินในทุกบ้าน
 ด้วยเหตุนี้ นายกฯ สงกรานต์จึงใช้เวลาว่างทำไร่มาผสมผสาน
 เพื่อสร้างศูนย์เรียนรู้ในชุมชน และเป็นต้นแบบให้ชาวบ้านดู

สงกรานต์ ไสกาศรี
 นายกเทศมนตรีตำบลโนนทอง

ที่โนนทอง...ทุกวันคือการเรียนรู้ | โนนทอง

ที่โนนทอง... ทุกวันคือการเรียนรู้

เรื่อง : คณาริป์
 ภาพ : กฤตพวง พงศ์กิริประสิทธิ์

0 786163 031023

ตลอดระยะเวลาหลายปี ที่สำนัก 3 ขับเคลื่อนงาน โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง เรามุ่งสร้างวัฒนธรรมชุมชน ท้องถิ่นให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่าง เต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชน ในหลากหลายด้าน รวมถึงกระบวนการสร้างผู้นำให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็น 'แก่น' และ 'กลไก' สำคัญ ในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทาง ที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน

ดวงพร เฮงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.)

ที่โนนทอง...ทุกวันคือการเรียนรู้

คณาธิป

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
คณาธิป.

ที่โนนทอง_ทุกวันคือการเรียนรู้.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2560.
96 หน้า.

1. การพัฒนาชุมชน--ไทย. 2. เกษตรกร--ไทย. I. ชื่อเรื่อง.

307.14

ISBN 978-616-393-102-3

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-393-102-3

พิมพ์ครั้งที่ 1

มิถุนายน 2560

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เฮงบุญยพันธ์

ฉัญญา แสงอุบล

สงกรานต์ โสภาคี

วิชญ์พล ถมมา

บรรณาธิการ

กฤตพจน พงศ์กสิประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

สมาน ตั้งดอนบม

ชัชฎาพร ณ บางช้าง

วรรณรัตน์ กล้าสมบัติ

ช่างภาพ

กฤตพจน พงศ์กสิประสิทธิ์

ศิลปกรรม

พรทิชา ไวยครุฑธา

ออกแบบปก

ณัฐชา วิวัฒน์ศิริกุล

พิสูจน์อักษร

วรรณรัตน์ กล้าสมบัติ

ประสานงานการผลิต

รัชนี้ สงวนดี

จัดพิมพ์โดย

สำนักสนับสนุนสุขภาพะชุมชน (สำนัก 3)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

อาคารเรียนรู้สุขภาพะ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี

แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500 www.thaihealth.or.th

ดำเนินการผลิตโดย

หจก. จูซ อีฟ มีเดีย แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น

เลขที่ 200 ซอยเอกชัย 46 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน

เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150

ติดต่อ : juiceup.asia@gmail.com

สิ่งที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพภาวะชุมชน (สำนัก 3) ทำมาตั้งแต่ปี 2552 จวบจนปัจจุบัน คือ การขับเคลื่อนงานในพื้นที่ต้นแบบ โดยใช้โมเดลตัวคุณ คือหนึ่งชุมชนต้นแบบ หรือที่เราเรียกว่า ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาพภาวะชุมชน (ศจค.) ถ่ายทอดการเรียนรู้สู่ชุมชนเครือข่าย 20 แห่ง ซึ่งนอกจากการเข้าร่วมเรียนรู้แล้ว ยังผลักดันให้ชุมชนเครือข่ายจัดทำข้อมูล โดยมีทั้งการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาแบบเร่งด่วน (RECAP) และจัดทำระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาผ่านข้อมูลโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนากิจกรรมต่างๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกันด้วย

ในกรอบการทำงานของ ศจค. เรายังคงไว้ซึ่ง 7+1 ประเด็นนโยบายสาธารณะเป็นแกนในการขับเคลื่อน เมื่อขับเคลื่อนมาจนได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ คณะทำงานจึงพัฒนากลไกใหม่ อาทิ ศูนย์สนับสนุนวิชาการเฉพาะประเด็น (ศวฉ.) ศูนย์เรียนรู้เฉพาะประเด็น (ศร.) และศูนย์ประสานงานเฉพาะประเด็นและจัดการเรียนรู้ (ศปง.) กลไกเหล่านี้ขับเคลื่อนงานลงลึกในบางประเด็น เช่น การพัฒนาและสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาระบบการดูแลเด็กปฐมวัยโดยชุมชนท้องถิ่น การควบคุมยาสูบ การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อลดอุบัติเหตุ การพัฒนาระบบอาหารชุมชน ฯลฯ โดยยังคงใช้โมเดลตัวคุณด้วยเราเชื่อว่าการพัฒนาเรื่องหนึ่งจักส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ อย่างมีนัยยะสำคัญ อีกทั้งยังเป็นโอกาสที่เปิดกว้างให้ชุมชนท้องถิ่นที่เคยทำงานร่วมกับเรา ได้ทำงานต่อ หรือชุมชนท้องถิ่นที่ไม่เคยทำงานกับเรา ได้มีจุดร่วมและเริ่มต้นทำงานกับเราได้ โดยทั้งหมด แน่ใจว่าต้องการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ แต่ที่สุดแล้ว ก็หวังว่าแรงกระเพื่อม จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายต่อไป

ตลอดระยะเวลาหลายปี ที่สำนัก 3 ขับเคลื่อนงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง เรามุ่งสร้างวัฒนธรรม

ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถให้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชนในหลากหลายด้าน รวมถึงกระบวนการสร้างผู้นำที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็น 'แก่น' และ 'กลไก' สำคัญในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทางที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน

นอกจากนี้ ในห้วงปีที่ผ่านมา เรายังพบว่างานที่ดำเนินอยู่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งรัฐบาลไทยได้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของทิศทางการพัฒนาประเทศไทย เมื่อมองตรงนี้ เราจะพบว่า จังหวะก้าวและทิศทาง การเดินของเราเป็นสิ่งที่ไม่ใช่แค่ประเทศไทยต้องการ แต่เป็นสิ่งที่โลกใบนี้ต้องการด้วย

งานพัฒนาที่เกิดขึ้น ต้องยกเครดิตให้แก่ทุนดั้งเดิมของชุมชน สิ่งที่สำคัญ 3 ทำ คือการเข้าไปต่อยอดงานที่ชุมชนทำอยู่ โดยสร้างการบูรณาการขึ้นภายใน ทั้งการจัดการคน ข้อมูล แผนชุมชนดั้งเดิม กลวิธีการทำงาน นโยบายสาธารณะ เมื่อมีข้อมูล มีแผน มีเป้าหมาย บวกกับงบประมาณ ก็ทำให้การทำงานนั้นงายขึ้น นอกจากนี้ สำนัก 3 ยังสร้างการบูรณาการร่วมระหว่างองค์กร ซึ่งเวลานี้ได้ลงนามข้อตกลง เพื่อผลักดัน 1 แผน 1 ตำบล ร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เชื่อว่าน่าจะลดปัญหาความซ้ำซ้อนของข้อมูลลง และส่งผลให้การผลักดันกิจกรรมพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ถึงที่สุดแล้ว สสส. โดยสำนัก 3 ก็ขอเป็นส่วนหนึ่งในการสานต่อเจตนารมณ์ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่อยากเห็นประชาชนคนไทยมีความสุข สดชื่นสดใส รู้เท่าทันตัวเอง เท่าทันโลก มีทักษะ มีความรู้ในการสร้างชุมชนให้มีความสามัคคี ป้องกันสิ่งชั่วร้ายจากภายนอก เพื่อร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็ง มีสุขภาพที่ดีครบทั้ง 4 มิติ อันได้แก่กาย จิตใจ ปัญญา สังคม และปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไทยให้มีความมั่นคงสืบไป

ดวงพร เฮงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาพภาวะชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สารบัญ

6 | บทนำ

12 | ทักทายเจ้าบ้าน

20 | การศึกษา 'วิชาชีวิต'

22 | ศูนย์อาเซียนโรงเรียนบ้านโนนทอง

26 | สัมภาษณ์ตามวิถีชุมชน

28 | กลุ่มทอเสื่อกก

32 | สวัสดิการดีๆ

34 | ชมรมผู้สูงอายุตำบลโนนทอง

36 | ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านหนองนกเขียน หมู่ที่ 7

38 | อาหารกลางวัน

42 | เกษตรกรรมยั่งยืน ภาค 1

44 | เกษตรผสมผสานลุ่มบุญทัย

48 | หนึ่งไร่หนึ่งแสน

52 | สุขภาพดีตามวิถีชุมชน

54 | แพทย์แผนไทย

56 | อผส.

60 | ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

62 | ขยะจัดการได้

66 | กลุ่มผู้ใช้น้ำโครงการระบบท่อทดแคน

70 | ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า

74 | เกษตรกรรมยั่งยืน ภาค 2

76 | สวนไผ่

80 | ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

84 | โอบสแตย์พ่วงบุญสวน

88 | เกี่ยวชมยามเยือน

90 | ฟุ้งปอเทือง

92 | บทส่งท้าย

บทนำ

Introduction

ลมแล้งบานสะพรั่งทั้งสองฝั่งทาง
และเกาะกลางถนนมลิวรรณ สีเหลืองสด
แต่แดดมฤตกาทำให้ลดทิวความร้อนแรงลงไป
อย่างน้อยก็ในความรู้สึกของผู้ใช้รถใช้ถนน

ถึงยามนี้ อ้อยลือตสุดท้ายทยอยเข้าสู่
โรงงานน้ำตาล ปีนี้เป็นปีที่ดีของเกษตรกร
ผู้ปลูกอ้อย พวกเขาต่างมีรอยยิ้ม ไม่เหมือน
ปีที่แล้วซึ่งแล้งจัดจนผลผลิตน้อย ขณะที่
พืชสามัญประจำชาติอย่างข้าว ราคาไม่ดี
เอาเสียเลย ผมได้ยินเสียงบ่นอุบของชาวนา
หลายคน พวกเขาบอกว่าอยู่ยาก

ผมอยู่บนรถ กำลังมุ่งหน้าไปเทศบาล
ตำบลโนนทอง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
เมื่อครู่ผมเพิ่งมาถึงสนามบินขอนแก่น โดย
ที่สนามบิน-สนามบิน ตั้งดอนบม มารอรับ
แกลบอกว่าเป็นทางผ่านไปทำงานอยู่แล้ว
การมารับผมจึงไม่ใช่เรื่องเหลือปากกว่าแรง

ที่สนามบินออกตัวว่า มาตำบลโนนทอง
ช่วงนี้ ทุกอย่างค่อนข้างแห้ง ไม่มีชีวิตชีวา
ต่างจากฤดูเพาะปลูกที่มีสีสันสดใส แต่ผม
กลับคิดว่านี่คืออีกรสชาติหนึ่ง อีกสีหนึ่ง
ท่ามกลางสารพัดเจดสี ด้วยเรามาจากปฏิเสธ
ความจริงของธรรมชาติ ทุกฤดูกาลคือส่วนหนึ่ง
ของชีวิต

การเดินทางมาที่ตำบลโนนทอง ใช้ถนน
มลิวรรณฝั่งขาออกเมืองขอนแก่น ตรงมา
จนถึงทางแยกอำเภอภูเวียง แล้วเลี้ยวขวา
เข้าเขตตำบลโนนทอง จากสนามบินใช้เวลา
ราว 40 นาที หรือน้อยกว่านั้น

ตรงทางแยกเลี้ยวขวาเข้าภูเวียง ที่สนามบิน
ชี้ให้ผมดู ตอนแรกเข้าใจว่าให้ดูไดโนเสาร์ ซึ่ง
ผมก็เห็นอยู่เต็มสองตาแล้ว กระทั่งมองไปตรง
หัวเลี้ยว จึงเห็นร้านไก่ย่างไดโนเสาร์หลายร้าน
เรียงตามข้างทาง เป็นจุดขายเลยก็ว่าได้

พี่สมาน-สมาน ดั่งดอนบม

วิษณุพล ถมมา

เมื่อพ้นช่วงร้านอาหาร สองฝั่งทางเริ่มเห็นเป็นที่ลุ่ม รอดูดูกาลเวียนมาบรรจบท้องนาจะเขียวขจีอีกครั้ง พี่สมานเล่าว่า คนตำบลโนนทองทำการเกษตรหลายอย่าง ความไถ่เมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดวิถีชีวิตของคนที่นี่ ผมจดบันทึกไว้ในหัว ดีที่เมื่อคืนนอนหลับดี เข้ามาจึงสดใส แต่มีวัยแอบจับต่อบนเครื่องอีกหน่อย ไม่นานเท่าไรตั้งแต่ยังไม่ขึ้นจากดอนเมือง กระทั่งล้อกระทกผิวสนามบินขออนแก่นเท่านั้นเอง

พี่สมานเดินทางจากบ้านมาทำงานที่เทศบาลตำบลโนนทองทุกวัน โดยเป็นหัวหน้าฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบ สังกัดสำนักปลัดเทศบาลตำบลโนนทอง คุณศัพท์เพราะได้อีกไม่เท่าไร พี่สมานก็ดีใจเลยขวา แล้วหักพวงมาลัยเคลื่อนตัวมาจอดหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลโนนทอง ซึ่งตั้งอยู่ริมถนน

อาคารเทศบาลหลังไม่ใหญ่นัก รูปทรงของอาคารชวนให้นึกถึงโรงเรียนมากกว่า ผมถือกระเป๋าเดินตามพี่สมานเข้าไปในสำนักงาน แล้วขึ้นชั้นสองเพื่อไปพบ **วิษณุพล ธรรมมา** ปลัดเทศบาลตำบลโนนทอง ที่ห้องทำงาน เราพูดคุยถึงโปรแกรมตะลุยกุชมุขนคร้าวๆ แต่ละกลุ่มกิจกรรมที่ปลัดวิษณุพลพูดถึงล้วนน่าสนใจ แต่ก่อนไป ผมต้องพบเจ้าบ้านอีกท่านหนึ่ง นั่นก็คือนายกเทศมนตรีตำบลโนนทอง ปลัดบอกว่า ตอนนี้เธอน่าจะอยู่ข้างล่าง อีกสักพักจะขึ้นมาที่ห้องประชุมเพื่อพูดคุยหารือกับแกนนำเยาวชนภายในพื้นที่ ยังมีเวลาให้ผมแทรกคิวก่อน...

ทักทายเจ้าบ้าน

Say hi

สงกรานต์ ไสภาศรี นายกเทศมนตรีตำบลโนนทอง

ห้องทำงานของนายกเทศมนตรีตำบล
โนนทองอยู่ชั้นล่าง มีโซฟาขาวให้นั่งรอ
ผมจุ่มตัวเองลงบนนั้น เพียงจิตใจเดียว
สงกรานต์ โสภาศรี นายกเทศมนตรีตำบล
โนนทอง ก็ออกมาพบ โดยมีปลัดวิษณุพล
เป็นผู้แนะนำให้ผมรู้จัก ผมรู้ว่าเข้านี้ทั้งสอง
มีการกิจรออยู่มาก เลยขอรบกวนเวลาเพียง
เล็กน้อย

พื้นเพของนายฯ สงกรานต์เป็นคนตำบล
โนนทอง อาศัยอยู่ที่บ้านโนนทอง หมู่ที่ 15
ส่วนปลัดเป็นคนจากถิ่นอื่น แต่มาเป็นเขย
ของตำบลนี้

นายฯ สงกรานต์ลำดับให้ฟังว่า ตำบล
โนนทองมีด้วยกัน 21 หมู่บ้าน คือบ้านโนนทอง
หมู่ที่ 1, บ้านโนนทอง หมู่ที่ 2, บ้านกุดเลา
หมู่ที่ 3, บ้านภูมูลเข้ หมู่ที่ 4, บ้านสระพังฆ่า
หมู่ที่ 5, บ้านหนองเขื่อนช้าง หมู่ที่ 6, บ้าน
หนองนกเขียน หมู่ที่ 7, บ้านกุดแคน หมู่ที่ 8,
บ้านฝาง หมู่ที่ 9, บ้านโนนทอง หมู่ที่ 10,
บ้านไผ่ หมู่ที่ 11, บ้านหินลาด หมู่ที่ 12,
บ้านห้วยทราย หมู่ที่ 13, บ้านดงน้อย หมู่ที่ 14,

บ้านโนนทอง หมู่ที่ 15, บ้านภูมูลเข้ หมู่ที่ 16,
บ้านหนองเขื่อนช้าง หมู่ที่ 17, บ้านทรัพย์เจริญ
หมู่ที่ 18, บ้านคลองเจริญ หมู่ที่ 19, บ้านโนนทอง
หมู่ที่ 20 และบ้านหนองนกเขียน หมู่ที่ 21

ที่นี่มีประชากรกว่า 12,000 คน ส่วนใหญ่
เป็นเกษตรกร ปลูกพืชผลแล้วว่า ตอนนีคน
ตำบลโนนทองปลูกอ้อยกันมาก เพราะอยู่ใกล้
โรงงานน้ำตาล ประกอบกับพื้นที่บางส่วนเป็น
ที่ดอน แล้วยังมีพืชเศรษฐกิจอีกอย่างคือ
มันสำปะหลัง ซึ่งช่วงหลังเกษตรกรเพิ่ม
พื้นที่ปลูก บางครอบครัวทำหลังฤดูเก็บเกี่ยว
เพราะเป็นพืชอายุสั้น โดยมีปัจจัยเรื่องราคา
เป็นสำคัญ

เมื่อพูดถึงรายได้ นายฯ สงกรานต์ บอกว่า ปีนี้อ้อยราคาดี ยิ่งจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูก ส่วนข้าวซึ่งเคยนำโด่ง ระยะเวลาหลังราคาไม่ดี แต่ยังต้องทำ เพราะพื้นที่เป็นตัวกำหนด

อีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ปลูกอ้อยกันแพร่หลายคือโรงงานน้ำตาลสนับสนุนปัจจัยการผลิตหรือที่เรียกว่าระบบโควตา เป็นการอำนวยความสะดวกให้ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง และยังสนับสนุนงบประมาณสร้างทำนบกั้นน้ำสองแห่งในพื้นที่ตำบลโนนทองด้วย

อย่างปีล่าสุดนี้ รัฐบาลมีนโยบายเรื่องนาแปลงใหญ่ ตำบลโนนทองจึงขับเคลื่อนด้วยการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำเกษตรอินทรีย์ ตั้งแต่คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ ทำปุ๋ยวางแผนการผลิต ไปจนถึงจำหน่าย

“ถ้าถามว่าเป็นเรื่องใหม่หรือไม่ อันนี้คงไม่ใช่เสียทีเดียว เพราะเรื่องการรวมกลุ่มทำนองนี้ ชาวบ้านทำมาก่อนแล้ว แต่ยังไม่ได้ครบวงจรการที่รัฐมีนโยบายมา ก็ต้องลองดูกันว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด” ปลัดวิชัยพลกล่าว

นายกฯ สงกรานตี้ยังพูดถึงเกษตร พันธสัญญา ซึ่งกระจายในพื้นที่หมู่ที่ 3, 7, 9, 12, 18 และ 21 แน่นอนว่าเกษตรกรรมระบบนี้ ผู้จ้างผูกขาดวิธีการผลิต ข้อดีเพียงอย่างเดียว คือการันตีรายได้ แต่ข้อเสียอย่างใหญ่หลวง คือสุขภาพร่างกายของเกษตรกร

ปลัดวิษณุพลเสริมว่า ทุกวันนี้ต้องยอมรับ ว่าค่าใช้จายนั้นล้าหน้ารายได้ โดยเฉพาะเกษตรกร เท่านั้น ข้าราชการ พนักงาน ต่างเจอปัญหา เดียวกัน ฉะนั้นครัวเรือนหนึ่งทำอาชีพเดียว แทบอยู่ไม่ได้ แต่ชาวบ้านยังโชคดีที่มีปัจจัย หนุนการยังชีพ ทั้งกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งครอบคลุมทุกหมู่บ้าน กองทุนวันละบาท และกองทุนหมู่บ้าน

ทั้งสองพูดต่อเป็นเสียงเดียวกันว่า ในฐานะคนที่ทำงานกับชุมชน อยากเห็น

คนโนนทองอยู่ดีกินดี แต่ชาวบ้านต้อง ตระหนักด้วยเช่นกัน พยายามสร้างสมดุล ระหว่างรายได้กับวิถีชีวิต

“อย่างน้อยตอนนี้ หลังจากเกี่ยวข้าว ทาง เทศบาลใช้งบจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ ตำบลรณรงค์ปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทาน ในทุกหมู่บ้าน” นายกฯ สงกรานตกล่าว

ส่วนเรื่องสุขภาพ ผมอยากรู้ว่าจำนวน หมู่บ้านมากขนาดนี้ ดูแลกันอย่างไร ปลัด วิษณุพลอธิบายว่า ตำบลโนนทองมีโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลสองแห่ง ตั้งอยู่สองฝั่ง ถนน โดย รพ.สต.ฝั่งเทศบาล ดูแลรับผิดชอบ 10 หมู่บ้าน ขณะที่อีกฝั่งดูแล 11 หมู่บ้าน ทั้งสองแห่งให้บริการด้านสาธารณสุขมูลฐาน ส่วนกรณีเจ็บป่วยหนัก ทางเทศบาลมีรถกู้ชีพ ส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินไปยังโรงพยาบาลหนองเรือ

นอกจากนี้ สถานีตำรวจภูธรหนองเรือ ยังเข้ามาดูแลความปลอดภัยในชุมชน ช่วยยกระดับความมั่นใจของชาวบ้าน อีกทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมอบรมความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด แก่เยาวชนในพื้นที่

พูดถึงเรื่องเด็กและเยาวชน ตำบลโนนทอง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง นายกฯ สงกรานต์ เล่าว่า แต่เดิมในพื้นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถึง 8 แห่ง แต่ยุบรวมมาอยู่ที่เดียว โดยจัดบริการรับส่ง อาหารกลางวัน และเสื้อผ้า ด้วยการบริหารของเทศบาลตำบลโนนทอง

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ที่นี่มีโรงเรียนถึง 10 แห่ง ในจำนวนนี้มี 2 แห่งที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาส เมื่อเด็กสำเร็จ

การศึกษา ส่วนหนึ่งเข้าเรียนต่อในตัวอำเภอหนองเรือ หรือในเมืองขอนแก่น

ทั้งนี้ เพื่อให้การทำงานไหลลื่น เทศบาลตำบลโนนทองจึงจัดประชุมหัวหน้าส่วนงานครบถ้วนทั้ง 4 เสาหลัก คือท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เป็นประจำทุกเดือน ด้วยนายกฯ สงกรานต์อยากให้ทุกภาคส่วนทำงานอย่างบูรณาการ ก้าวเป็นลำดับขั้นไปด้วยกัน

ผมถามนายกฯ สงกรานต์ถึงภาพรวมของการพัฒนาตำบลในแต่ละปี เธอตอบว่าอันดับหนึ่งที่ต้องทำ คือโครงสร้างพื้นฐาน เพราะช่วงที่ทำแผนชุมชนทุกหมู่บ้าน ชาวบ้านต่างสะท้อนเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมา

คือคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ โดยเรื่องคุณภาพชีวิต เทศบาลตำบลโนนทองได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงานภายนอก เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดขอนแก่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เหล่านี้ทำให้งานด้านคุณภาพชีวิตดำเนินไปพร้อมกันได้

“ล่าสุดที่วางแผนไว้แล้ว คือการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลโนนทอง” นายกฯ สงกรานต์เสริม

ผมดูนาฬิกา ระบายเวลาทั้งสองมาพอสมควรแล้ว ผมหันไปถามปลัดวิษณุพลว่า นายกฯ สงกรานต์มีกิจกรรมมากมายขนาดนี้ การบริหารบุคลากรเป็นอย่างไร ปลัดบอกว่าแต่ละกองทำงานร่วมกันได้ โดยมอบหมายงานตามภารกิจและความถนัดของแต่ละคน

ก่อนจบการสนทนา ผมขอให้นายกฯ สงกรานต์ทิ้งท้ายว่า ต่อจากนี้อะไรเห็นอะไรในตำบลโนนทอง คำตอบของเธอคือ อยากให้ชาวบ้านหันมาตระหนักถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างน้อยก็เริ่มจากมีข้าวอินทรีย์กินในทุกบ้าน ด้วยเหตุนี้ นายกฯ สงกรานต์จึงใช้เวลาว่างทำไร่นาผสมผสานเพื่อสร้างศูนย์เรียนรู้ในชุมชน และเป็นต้นแบบให้ชาวบ้าน

ผมเห็นนายกฯ สงกรานต์ดูนาฬิกา คงได้เวลาแล้ว ผมเองก็มีจุดเรียนรู้อีกหลายแห่งให้ไปดู พี่สมานรออยู่ด้านหน้า ปลัดวิษณุพลกำชับให้แกพาผมไปดูของดีตำบลโนนทองแบบอย่าให้ขาดหรือตกหล่นเลยทีเดียว...

การศึกษา 'วิชาชีวิต'

Education

ยังเชื่อว่า พี่สมานบอกว่าจุดหมายแรกคือ
โรงเรียนบ้านโนนทอง ที่เป็นโรงเรียนเก่าแก่
ของตำบล กิจกรรมเด่นคือส่งเสริมการเรียนรู้
เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่
น่าเสียดายที่ตอนนี้โรงเรียนปิดเทอม เลยขาด
สีสันไปมาก...

ศูนย์อาเซียนโรงเรียนบ้านโนนทอง

โรงเรียนบ้านโนนทองเหมือนตอกอยู่ใน
ภวังค์ เจียบเจียบ รอคอยเวลาอยู่อย่างนั้น
ที่สนามเดินนำผมไปยังห้องสมุดของโรงเรียน
ภายในคูตีไม้่น้อย จัดมุมหนังสือ มุมวีดิทัศน์
ที่นั่งอ่าน ตรงกลางห้องมีโต๊ะวางเรียงสองแถว
ปูผ้าเรียบร้อย บนโต๊ะมีแฟ้มผลงานของครู
วางอยู่ รอคอยตรวจประเมิน

ผมเดินเล่นดูหนังสือ สะดุดตากับหนังสือ
สารานุกรม จำได้ว่าตอนเด็กๆ ชอบอ่าน
กระทั่งขาดห้วงไปในช่วงที่คอมพิวเตอร์เข้ามา
ภายในสารานุกรมประกอบด้วยเรื่องราว
ความรู้รอบตัว ไม่ว่าจะบางเรื่องอาจจุดประกาย
การเรียนรู้ของเด็ก เป็นแรงบันดาลใจให้ใฝ่รู้
ต่อขยายไป

รออยู่ครูหนึ่ง ประตูดห้องสมุดก็เปิดออก
ที่สนามแนะนำให้ผมรู้จักกับ **นฤมล สาทล้า**
ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และยังเป็น
หัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนทอง

ด้วย ครูนฤมลกล่าวว่า โรงเรียนนี้มีครูประจำชั้น
จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนชั้นสูงกว่านั้น
เป็นครูประจำวิชา

ที่นี่เป็นโรงเรียนขยายโอกาส 1 ใน 2 แห่ง
ของตำบลโนนทอง ภายใต้การดูแลของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
หรือ สพฐ. มีนักเรียนทั้งหมด 346 คน
ส่วนใหญ่มาจากหมู่ที่ 1, 2, 10, 15, 19
และ 20 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึง
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนำเด็กที่มีความ
บกพร่องทางการเรียนรู้มาเรียนรวม และมีครู
คอยดูแลอย่างใกล้ชิด

ครูนฤมลพูดถึงจุดเด่นของโรงเรียนนี้ว่า
เป็นโรงเรียนนำร่องต้นแบบอาเซียนศึกษา
มาตั้งแต่ปี 2556 โดย สพฐ. ขับเคลื่อนเขต
พื้นที่ละ 1 โรงเรียน และโรงเรียนบ้านโนนทอง
เป็นตัวแทนของเขต 5 จังหวัดขอนแก่น

นฤมล สาหล้า

เมื่อได้เป็นตัวแทน ทางโรงเรียนต้องจัดหลักสูตรอาเซียนศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือที่เรียกว่า ชุมนุมอาเซียนศึกษา จัดขึ้นทุกวันพฤหัสบดี เวลา 13.30-14.30 น. ให้นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีส่วนร่วม โดยในหนึ่งปีการศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 40 สัปดาห์ จะเรียนอาเซียนศึกษา 30 สัปดาห์ และอีก 10 สัปดาห์ที่เหลือเป็นกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

เล่าแบบนี้เกรงว่าจะไม่เห็นภาพ ครูณฤมลจึงนำหลักสูตรที่คณะครูช่วยกันคิดและวางแผนการเรียนรู้มาให้ผมดู

“บางสัปดาห์ เราจะให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ลักษณะของงานที่สามารถทำได้อย่างเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บางสัปดาห์ครูจะนำตัวอย่างข่าวมาให้ให้นักเรียนได้อ่าน บางสัปดาห์ว่าด้วยบทเพลงประจำชาติ บางสัปดาห์เน้นไปที่ภาษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น” ครูณฤมลยกตัวอย่าง

นอกจากนี้ คณะครูยังบูรณาการเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในวิชาอื่น ทั้งสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพราะไม่ยากในการเทียบเคียง

และเชื่อมโยงให้เด็กเห็นภาพในมิติต่างๆ

ครูณฤมลขอตัวครูหนึ่ง เมื่อกลับมา นั่งที่เดิม เธอบอกว่าขอให้แม่บ้านไปหาความสะอาดศูนย์อาเซียน ซึ่งทางโรงเรียนจัดทำไว้บริเวณลานประชุม ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย

ส่วนช่วงปิดเทอม ครูยังต้องมาทำงานเพื่อวางแผนการสอน ทั้งวิชาปกติ อาเซียนศึกษา รวมถึงกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ซึ่งจัดทุกวันตั้งแต่เวลา 14.30 น. โดยที่นี้แบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ให้นักเรียนเลือก

ทุกวันนี้ สพฐ.ส่งงบประมาณมาให้โรงเรียนขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น ในวันแม่แห่งชาติ ครูและนักเรียนชั้นโตจะจัดฐานการเรียนรู้ 10 ประเทศ มีตัวแทนแต่งชุดประจำชาติ เป็นวิทยากรให้ความรู้และตอบคำถามเกี่ยวกับแต่ละประเทศ หรือบางปีทำวัฒนธรรมเรื่องอาหาร เชิญผู้ประกอบการมาร่วมกิจกรรม มีใบบันทึกความรู้ให้ช่วยกัน ได้ความรู้ไปด้วยกัน

ผมบอกครูณฤมลว่า เสียหายที่ช่วงนี้ปิดเทอม ไม่เช่นนั้นจะขอให้เด็กๆ แต่งชุดประจำชาติมาเป็นนายแบบนางแบบให้หน่อย...

ล้มมาชีพ ตามวิถีชุมชน

Honest livelihood

จากโรงเรียนบ้านโนนทอง ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านหนองโดก หมู่ที่ 2 ที่สะพานพามมเดินทางต่อมายังหมู่บ้านใกล้เคียง คือบ้านคลองเจริญ หมู่ที่ 19 เพื่อมาดูผลิตภัณฑ์ชิ้นชื่อของตำบลโนนทอง...

กลุ่มทอเสื่อกก

ลงรถมาเห็นบ้านตรงข้ามปลูกมะยมไว้หน้าบ้าน ผลตกเต็มต้น ผมเลยถือวิสาสะไปเด็ดมากินหนึ่งลูก เปรี๊ยะตามเผ่าพันธุ์มะยมหน้าเขี้ยวด้วยความสะใจ ก่อนเดินตัดข้ามมายังบ้านซึ่งเป็นที่ทำการของกลุ่มทอเสื่อกก

การปลูกมะยมหน้าบ้านเป็นความเชื่อหนึ่งของคนไทย ด้วยเชื่อว่าจะบันดาลให้มีคนนิยมชมชอบ เป็นวิถีไทยอย่างหนึ่งที่น่านึกศึกษา เมื่อมีมะยมหน้าบ้านเป็นด่านหน้า

แล้วหลังบ้านต้องปลูกขนุนอีกสักต้น ทำนองว่าให้มีสิ่งหนุนเสริม

เปรี๊ยะหน้าใจแล้วเข้าเรื่องดีกว่า พี่สมานแนะนำให้ผมรู้จักกับ บุญโฮม กุลโนนแดง ประธานกลุ่มทอเสื่อกก ผมเอ่ยคำทักทาย สีน้าแม่บุญโฮมดูเป็นกังวลเล็กน้อย แกจึงตะโกนเรียกใครบางคนที่บ้านตรงข้ามไม่ถึงนาที เกษรา หมิ่นวงศ์ สมาชิกกลุ่มทอเสื่อกกก็มานั่งที่แคร่ด้วยกัน

(จากซ้าย) เกษรา หมื่นนางศ์ และบุญโฮม กุลโนนแดง

คนที่นี้ทอเสื่อกันอยู่แล้ว ทำมาเนิ่นนาน กระทั่งคนในบ้านไปเห็นงานแปรรูปเสื่อเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทั้งกระเป๋า กล่องทิชชู และชุดรองจาน แล้วเกิดความคิดอยากแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า จึงร่วมกันก่อตั้งกลุ่มทอเสื่อขึ้นมาตั้งแต่ปี 2543 สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่อยู่ในบ้านคลองเจริญ หมู่ที่ 19 และมาจากบ้านหนองโคก หมู่ที่ 2 อีก 2 คน

แม่บุญโฮมเล่าว่า ตอนนั้นรวมกลุ่มกัน 25 คน ไปขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง (ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโนนทอง เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2552) ช่วยเหลือ

“ทาง อบต.โนนทองให้จักรตัดเย็บมา 2 ตัว เงินอีกจำนวนหนึ่ง แล้วก็เงินที่สมาชิกมาลงหุ้นกัน คนละ 500 บาท” แม่บุญโฮมกล่าว
เงินที่ได้มากลุ่มนำไปซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็น ผสมซักสังสัย เพราะงานทอเสื่อส่วนใหญ่แทบไม่มีต้นทุนที่เป็นตัวเงิน พี่เกษราจึงช่วย

เสริมว่า งานมีต้นทุนอยู่

“สมาชิก 25 คน ในจำนวนนี้มีเพียง 9 คนที่ทำงานแปรรูป ส่วนคนอื่นทอเสื่อผืนมาขายให้กลุ่ม ทางกลุ่มจะใช้เงินกองกลางซื้อเสื่อมาทำชิ้นงาน คนที่มาตัดเย็บก็กินค่าแรง เราทำงานกันแบบนี้” พี่เกษราอธิบายให้ผมเข้าใจมากขึ้น

สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีตั้งแต่กระเป๋าถือ กระเป๋าสะพาย เป้ กล่องไม้จิ้มฟัน ที่รองแก้ว ที่รองจาน ไปจนถึงกล่องทิชชู ขณะที่เสื่อผืนดั้งเดิมยังมีขายเช่นกัน

ราคาของกลุ่มตั้งถือว่าไม่แพง บวกกำไรไม่มากอย่างกล่องไม้จิ้มฟัน ข้างในไม้จิ้มฟันพร้อม คิดราคาแค่ 30 บาท กล่องทิชชู 150 บาท เป้ 200 บาท ส่วนเสื่อผืน หนากว้าง 60 เซนติเมตร ไม่มีลาย ขายผืนละ 150 บาท ถ้ามียลายขีด ผืนละ 300 บาท

ส่วนใหญ่กลุ่มผลิตชิ้นงานตามออเดอร์ที่เข้ามา มีสต็อกไว้จำนวนหนึ่งเท่านั้น โดยกลุ่มมีโอกาสไปขายและแนะนำสินค้า เมื่อเทศบาลตำบลโนนทองมีงาน หรือได้รับเชิญจากพัฒนาชุมชน หากลูกค้าเห็นแล้วถูกใจก็สั่งเพิ่มเติม

เดี๋ยวนี้ช่องทางการขายของกลุ่มเข้ากับยุคสมัย พี่เกษรบอกว่าแอปพลิเคชันไลน์กลายเป็นช่องทางหลัก แล้วยิ่งเทศกาลบุญบั้งไฟใกล้เข้ามา กลุ่มก็ต้องรีบทำของเตรียมไว้ เพราะเป็นช่วงขายดี ส่วนเงินจากการขายสินค้า กลุ่มแบ่งส่วนหนึ่งเข้ากองกลางไว้ปันผล โดยเฉลี่ยให้เท่ากันทุกคน

ผมดูชิ้นงานแต่ละชิ้น เห็นรายละเอียดที่แตกต่างกันไป คนขึ้นชอบงานแบบนี้จะรู้ เพราะกลุ่มรับผลิตตามความต้องการของลูกค้า บางชิ้นงานใช้กระดาษเย็บ เส้นเล็ก และถ้ามาพร้อมกับลายขีด ราคาก็ทบทวีขึ้นไป ใครสนใจลองติดต่อผ่านเทศบาลตำบล

โนนทองมาได้เลย

ดูแล้วนึกถึงในภูมิปัญญาของชาวบ้าน แถมแม่บุญโฮมกับพี่เกษรยังใจดี มอบกล่องไม้จิ้มฟันให้ผมเป็นที่ระลึกด้วย สวยงามทีเดียว

เมื่อกล่าวอำลาทั้งสองแล้ว ผมเดินข้ามไปยังบ้านหลังเดิม กับต้นมะยมต้นเดิม แต่คราวนี้มีเสียงเรียกมาจากข้างใน ผมมองลอดผ่านรั้วไป เห็นชายคนหนึ่งลุกขึ้นมาต้อนรับ แกถือถุงพลาสติกออกมา พร้อมเก็บมะยมให้เอากลับไปกิน ผมถามแกว่ากำลังทำอะไร ได้คำตอบว่าทำกระติบข้าวเหนียว

ผมนั่งดูสักพัก พลาญพูดคุยเรื่องทั่วไป จนรู้จักชื่อเสียงเรียงนาม สินธ์ มุ่งชู ผู้ทำกระติบแห่งบ้านหนองโดก แกถือกระติบที่ทำเสร็จแล้วมาให้ดู หลังจากถ่ายรูปเก็บไว้ ผมกล่าวคำลา ในมือถือถุงมะยม ค่ะเน่น้ำหนักประมาณครึ่งกิโลกรัม ถ้ากินหมดนี่คนเดียวงานเข้าแน่นอน...

สวัสดิการดี ๆ

Welfare

ยังคงอยู่กันในบ้านคลองเจริญ หมู่ที่ 19
จากกลุ่มทอเสื่อกก ผมนั่งรถต่อมายังบ้านของ
นายทะเบียนชมรมผู้สูงอายุตำบลโนนทอง
จริงๆ เดินมายังได้เลย เพราะใกล้กันมาก
ระหว่างทางที่สมานบอกว่า ถัดจากชมรม
ผู้สูงอายุ จะพาไปดูศูนย์สาธิตการตลาด แล้ว
ค่อยไปกินข้าวกลางวันกัน...

ชมรมผู้สูงอายุตำบลโนนทอง

ชายสูงวัยใส่เสื้อสีเหลืองสดนั่งอยู่ตรงใต้ถุนบ้าน ปลัดวิชัยพลมานั่งรออยู่ด้วย ผมเดินถือถุงมะยมในมือ ความคิดแวบแรกเกือบทำให้เปลวชวนชายชรากินมะยมด้วยกัน ดีที่คิดได้เสียก่อนว่าไม่ควร

ผมถามชื่อของคุณลุง ได้คำตอบว่า **ทองคำ เขียววิล** แกพูดชัดถ้อยชัดคำ ผมถามต่ออีกว่ามีชื่อเล่นไหม แกว่าไม่มีหรอก เกิดมาก็ทองคำแล้ว

ลุงทองคำเป็นนายทะเบียนชมรมผู้สูงอายุตำบลโนนทอง และเป็นปราชญ์เรื่องงานจักสาน ตรงใต้ถุนบ้านนี้เย็นสบายดี อากาศค่อนข้างถ่ายเท เหมาะแก่การนั่งสนทนา

ย้อนความกลับไป ชมรมผู้สูงอายุตำบลโนนทองก่อตั้งขึ้นในปี 2550 เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน โดยคัดเลือกคณะกรรมการจากทั้ง 21 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 5 คน ทำให้มีคณะกรรมการรวม 105 คน

ชมรมไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมสมาชิก และในยุคแรกยังไม่มีกิจกรรมที่เป็นรูปเป็นร่างชัดเจนนัก กระทั่งในปี 2552 จึงเริ่มกิจกรรมฌาปนกิจสงเคราะห์ ที่สมัยนั้นชมรมมีสมาชิกกว่า 700 คน

รูปแบบกิจกรรมเรียบง่าย ให้สมาชิกแต่ละคนจ่ายเงินช่วยเหลือฌาปนกิจ ศพละ 20 บาท โดยคณะกรรมการเก็บเงินล่วงหน้า 5 ศพ หรือคนละ 100 บาท เพื่อนำเข้าบัญชีเมื่อมีสมาชิกเสียชีวิต กรรมการผู้มีอำนาจจะดำเนินการเบิกเงินมามอบให้ญาติของผู้เสียชีวิต เมื่อมอบเงินช่วยเหลือครบ 5 ศพแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านจึงเริ่มเก็บใหม่

ปัจจุบันชมรมผู้สูงอายุตำบลโนนทองมีสมาชิก 1,155 คน หากสมาชิกเสียชีวิตครอบครัวจะได้รับเงิน 21,358 บาท ด้วยทางชมรมหักค่าบริหารจัดการ ศพละ 1,742 บาท

ปลัดวิชัยพลเสริมว่า เทศบาลตำบลโนนทองตั้งงบประมาณให้ชมรมผู้สูงอายุใช้ทำกิจกรรม ปีละ 100,000 บาท ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาดูงาน หรือทำบุญเนื่องในวันสำคัญ ทั้งวันขึ้นปีใหม่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมตามอัธยาศัย บางบ้านรวมตัวกันออกกำลังกายด้วยการรำไม้พลอง บางบ้านรวมกลุ่มทำอาชีพ เช่น กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ หรือจะเป็นความเชี่ยวชาญส่วนบุคคล อย่างลุงทองคำนี้ทำงานจักสาน ทั้งกระติบข้าว และอุปกรณ์จับปลา

ทองคำ เชียงวนิล

จากนี้ก็รอเทศบาลตำบลโนนทองจัดตั้ง
โรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้พวกเขาที่มีกิจกรรม
เพิ่มขึ้น ไม่ต้องเหงาอยู่บ้าน ผมดูจากความ
มุ่งมั่นของนายกฯ สงกรานต์ และทีมงานแล้ว
คิดว่าไม่นานเกินรอ...

ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านหนองนกเขียน หมู่ที่ 7

สุขุมภรณ์ บุญศรี

เดินทางออกไปไกลหน่อย ครานี้ที่บ้านหนองนกเขียน หมู่ที่ 7 เพื่อมาเยี่ยมชมศูนย์สาธิตการตลาดของบ้านนี้

เมื่อไปถึงที่นั่น พี่สมานถามหากรรมการศูนย์สาธิตการตลาด แต่ยังไม่มา ผมเลยถือโอกาสซื้อนมแก้วเหลืองขวดหนึ่ง ด้วยหิวเล็กน้อย นมยังไม่ทันหมดขวด **สุขุมภรณ์ บุญศรี** กรรมการศูนย์สาธิตการตลาดบ้านหนองนกเขียน ก็มาถึง

ผมนั่งอยู่ที่แคร่ แม่สุขุมภรณ์ลากเก้าอี้มานั่งใกล้กัน ได้ยินมาว่าเธอเป็นครูด้วยงานด้านบัญชีของศูนย์สาธิตการตลาดจึงอยู่ในความดูแลของเธอ

จุดเริ่มต้นของศูนย์สาธิตการตลาดบ้านหนองนกเขียนต้องย้อนกลับไปถึงปี 2528 ผมอุทานด้วยความตกใจ เพราะมีอายุมานานกว่าผมเสียอีก แต่แม่สุขุมภรณ์กล่าวว่า กว่าจะมาถึงวันนี้ ล้มลุกคลุกคลานกันมาเรื่อย ไม่ได้ราบรื่นนัก

ในปี 2528 **สุรีย หล้าแท้** เป็นแกนนำในการตั้งศูนย์สาธิตการตลาดขึ้น แต่อยู่ไม่นานก็ล้มไป กระทั่ง **ไสย สิงห์สมบัติ** มายกเครื่องใหม่อีกครั้งในปี 2534 คราวนี้อยู่ยาว ส่วนแกนนำทั้งสองเสียชีวิตไปแล้ว

แม่สุขุมภรณ์ออกตัวว่า เรื่องราวคงไม่กระจ่างชัดนัก เพราะเปลี่ยนมาหลายมือ

ผมจึงบอกว่าเล่าเท่าที่รู้และจำได้ก็พอ

ตามที่มีข้อมูลอยู่ สมาชิก 76 คนมาร่วมลงหุ้นกัน หุ้นละ 100 บาท ทำให้มีเงินก้อนแรก 48,963 บาท ในจำนวนนี้รวมส่วนที่หลงเหลือมาจากครั้งแรกด้วย และองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทองให้เงินกู้มาทำทุนอีก 100,000 บาท เป็นเงินยืมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนซึ่งไม่มีดอกเบี้ย

จนถึงวันนี้ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านหนองนกเขียน มีสมาชิกอยู่ 92 คน มีหุ้นทั้งหมด 793 หุ้น เป็นเงิน 79,300 บาท โดยเปิดรับสมาชิกใหม่ทุกปี ปีละหนึ่งครั้ง

ส่วนปันผล แม่สุขุมารณ์อธิบายว่า นำ

กำไรมาหักต้นทุนคนขาย โดยแบ่งให้คนขายร้อยละ 3.25 และหักต้นทุนอื่นๆ จากนั้นจึงจัดสรรให้สมาชิก แบ่งเป็นเฉลี่ยคืนยอดซื้ออย่างปีที่ผ่านมา คำนวณเป็นตัวเงินแล้วสมาชิกได้เงินคืน 10 บาท ต่อการซื้อทุก 100 บาท ส่วนกลุ่มที่ชอบซื้อเงินเชื่อ กรรมการให้เงินคืนแค่ 1 บาท ต่อการซื้อ 100 บาท และยังมีกรคืนหุ้นให้สมาชิก ซึ่งปีที่ผ่านมาได้คืนกันถึงร้อยละ 30

ผมขอแม่สุขุมารณ์เดินดูรอบร้านข้าวของในร้านเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป แต่ที่แหวกแนวหน่อยคือน้ำมันดีเซล และเบนซิน ซึ่งกรรมการไปซื้อมาแบ่งขาย

ที่นี่มีคนขายเพียงคนเดียว หลังจากหักท้ายกันจึงรู้ว่าซื้อส้ม เป็นชื่อเล่น เธอเล่าว่ามาเปิดร้านตั้งแต่หกโมงเช้า ปิดร้านหนึ่งทุ่ม ถ้าช่วงเทศกาลจะขายยืงเวลาออกไปเล็กน้อย เพราะยังมียอดขายมาก คนขายก็ได้มาก ส่วนวันไหนต้องไปธุระ ก็ปิดร้านไว้ก่อน กลับมาแล้วค่อยเปิด เพราะไม่มีตัวแทนมาแต่มี

สมาชิกแต่ละคนมีหมายเลขกำกับ แต่ละวันล้มจะเขียนเลขสมาชิกเรียงตั้งแต่ 1 ถึง 92 ลงในบัญชี พอบ้านไหนมาซื้อของ เธอก็ลงยอดซื้อไว้ ถ้าซื้อเงินสดจะลงตัวเลขทั้งสองช่อง แต่ถ้าซื้อเงินเชื่อ จะลงจำนวนเงินในช่องหน้า แล้วเว้นช่องหลังไว้ เมื่อใช้ระบบนี้ จึงไม่จำเป็นต้องมีทะเบียนคุมเงินเชื่อแยกต่างหาก

ทุกเย็นกรรมการจะมาตรวจบัญชี ใครติดใครค้างนั้นไม่ต้องพูดกันให้มากความ เพราะลงบัญชีไว้ชัดเจน ใครซื้อเงินเชื่อก็ได้รับเงินปันผลน้อย แม่สุขุมารณ์บอกว่าต้องทำแบบนี้ ชัดเจนดี...

อาหารกลางวัน

Lunch break

A close-up photograph of a bowl of Thai soup. The soup is light-colored and contains several ingredients: several round, light-colored meatballs, sliced orange carrots, and green onions. A silver spoon is visible in the background, partially submerged in the soup. The bowl is pink.

ตอนที่ออกมาจากกลุ่มทอเสือก จำได้ว่า
พี่สมานแวะจอดรถคุยกับใครคนหนึ่ง เมื่อ
เสร็จจากศูนย์สถิติการตลาด จึงได้มาพบกัน
อีกครั้งที่สวนเกษตรของเขา พี่สมานแนะนำ
ให้ผมรู้จักกับ อิศระ สมวงศ์ศา ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 19

ที่โต๊ะอาหารกลางสวน มีผม ปลั้วพิชัญพล
พีสมาน และผู้ใหญ่อิสระ นั่งร่วมวงกัน โดย
แม่ครัวในวันนี้ไม่ใช่ใครอื่นไกล ภรรยาของ
ผู้ใหญ่อิสระนั่นเอง

ในสวนแห่งนี้ ผู้ใหญ่ทำเกษตรผสมผสาน
มีทั้งบ่อปลา บ่อกบ กล้วย บวบ ซะอม กับผัก

อีกหลายชนิด ระหว่างรอ แกพามไปดูกบ
ที่เลี้ยงไว้ แคมจับขึ้นมาให้ดูอีกต่างหาก
แกเล่าว่าทุกวันนี้ค่อยๆ ทำไป แต่ต้องทำ
หลายอย่างผสมกัน เพราะอย่างเดียวไม่พอกิน

เราเดินกลับไปยังโต๊ะอาหาร พอดีกับที่
ภรรยาของผู้ใหญ่อิสระยกอาหารมาเสิร์ฟ

อิสระ สมวงษ์ศา

โดยจัดเป็น 2 ชุด สำหรับ 4 คน อาหารมี
ไข่เจียว แกงจืด และไฮไลต์อยู่ที่ผัดเผ็ดกบ

ปลัตรีชฎ์พลถามผมว่ากินกบเป็นหรือไม่
ผมตอบว่ากินได้ทุกอย่าง ส่วนผู้ใหญ่อิสระ
บอกกับผมว่า ผัดกบนี้เผ็ดร้อนพอสมควร
เพราะใส่พริกตำ ถ้าเผ็ดมากให้กินแก้ลมกับ
ไข่เจียว

ชิมคำแรก นี่คงเป็นผัดเผ็ดกบที่อร่อย
ที่สุดตั้งแต่เคยกินมา ตักรสเผ็ดด้วยไข่เจียวกับ
แกงจืด ต่างคนต่างหิว เต็มข้าวกันคนละน้อย
ไม่ช้านานผัดเผ็ดกบก็หมดลงทั้งสองจาน

เรานั่งเอนหลัง พุดคุยถึงเรื่องราวต่าง ๆ
ชีวิตเกษตรกรที่ต้องดิ้นรนเทือกนั้น ผมฟัง
อย่างตั้งใจ รับรู้และเข้าใจสิ่งที่ผู้ใหญ่อิสระ
แบ่งปัน ต่างวิถีต่างก็ต้องดิ้นรน

ที่สมานดูเวลา บ่ายโมงกว่าแล้ว ได้เวลา
เดินทางกันต่อ ผมกล่าวขอบคุณครอบครัว
ผู้ใหญ่อิสระสำหรับอาหารมื้อนี้...

เกษตรกรรมยั่งยืน

ภาค 1

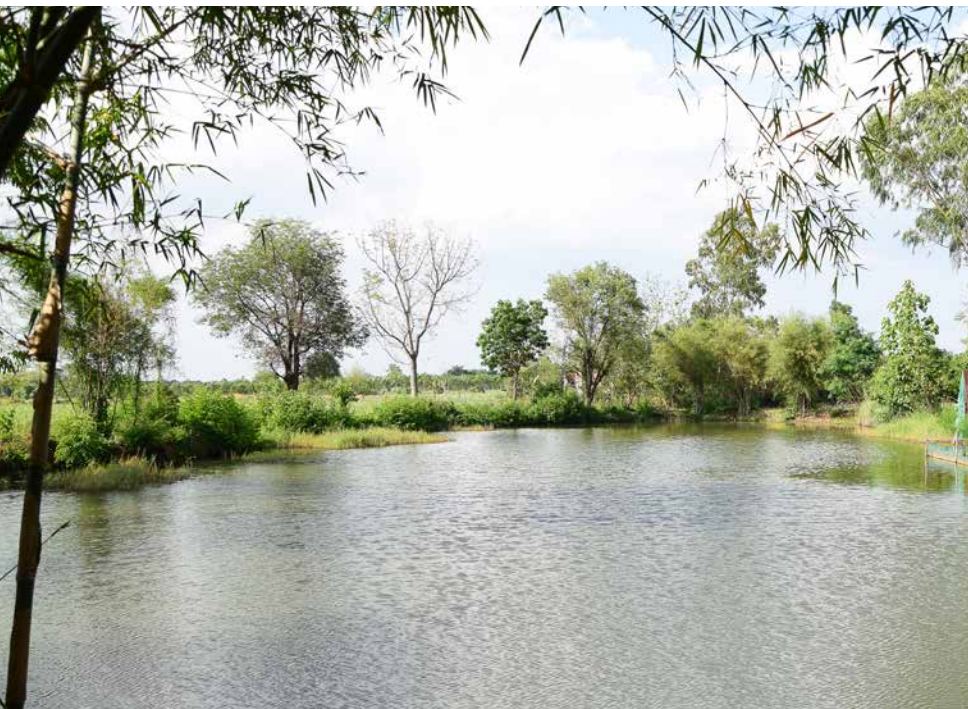
Sustainable agriculture part I

จากร้านอาหารจำเป็นที่สวนเกษตรของ
ผู้ใหญ่อิสระ ผมมีนัดกับเกษตรกรอีกหลายคน
จากที่พี่สมานเกริ่นให้ฟัง พวกเขาล้วนเป็น
ต้นแบบให้เกษตรกรรายอื่น อย่างว่าแต่
ในตำบลโนนทองเลย ความสามารถของ
แต่ละคนดึงดูดให้คนต่างถิ่นเข้ามาขอความรู้
มาดูให้เห็นกับตา ว่าทฤษฎีใหม่ของในหลวง
รัชกาลที่ ๑ ไม่ใช่เรื่องยากเกินไป...

เกษตรผสมผสานลุ่มบุญทัย

รถเคลื่อนตัวมาจากด้านหน้าศาลารับรอง ภายในเต็มไปด้วยสีส้มของป้ายไวเนล ผมอ่านข้อความ 'ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร' ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองเรือ ผมส่งเสียงทักทาย แต่ไม่มีใครอยู่ตรงนั้น พี่สमानเดินนำเข้าไปด้านในแล้ว ส่วนผมมัวแต่ถ่ายรูปบรรยากาศด้านหน้า ก่อนจะตามเข้าไป

เหมือนเห็นเจ้าของสวนแล้ว พลันนั้นก็รู้สึกยวบและลื่นที่เท้า แต่ไม่ทันการเสียแล้ว รองเท้าผ้าใบจุ่มลงโคลน เสียงของลุงบุญทัยผมเข้าใจว่าน่าจะใช่ ดังลอดมว่าให้เดินเลียบด้านข้างแทน พอดีแกเพิ่งปล่อยน้ำ

บริเวณด้านหลังนี้เหมือนสวนป่า สงบร่มรื่น ผมเดินมาสมทบกับทุกคนที่กระท่อมปลายน้ำ บรรยากาศจัดว่าดีทีเดียวเขียวชอุ่มคนที่อยู่ข้างหน้าผม เสียงดังฟังชัด เอ่ยทักทายก่อนจนผมรู้สึกตัวเองเสียมารยาท

บุญทัย ทองภูเวียง เกษตรกรแห่งบ้านภูมูลบัว หมู่ที่ 4 เฟ็งกินข้าวเสร็จ ภรรยาแกล้งก้างเก็บของเข้าที่ กระท่อมริมบ่อน้ำเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ห้องครัว และห้องรับประทานอาหาร เสร็จสรรพในจุดเดียว ผมมองเห็นประกายแดดบนผิวน้ำ ตัดกับเงาครีมีใต้ชายคาที่ผมเพิ่งเข้ามาและหย่อนก้นลงนั่ง

"เอาตรงนี้เลยนะ" ลุงบุญทัยถาม ผมยิ้มรับบรรยากาศแบบนี้ใช่ว่าจะหาซื้อได้ง่ายๆ ผมว่าเป็นความเพียรพยายามทั้งนั้น ความร่มรื่นนี้ช่างมีชีวิตชีวา สีเขียวของต้นไม้ช่วยบรรเทาความชุ่มฉ่ำในใจได้ดี ลุงบุญทัยบอกว่า ทำเกษตรผสมผสานมา 7 ปีแล้ว แต่เพิ่งมานับหนึ่งจริงจังในช่วง 2-3 ปีหลังนี้เอง

บุญชัย ทองภูเวียง

บนพื้นที่ 21 ไร่ แต่เดิมทำพืชเชิงเดี่ยวอย่างข้าวเป็นหลัก พอหมดฤดูทำนาก็ออกไปผจญภัย รับจ้างติดรางน้ำฝน อาชีพที่นำพาบุญชัยไปร้อยเอ็ดเจ็ดย่านน้ำ เมื่อได้เดินทางก็ได้เห็น และเกี่ยวกับความรู้กลับบ้าน จนในช่วงไม่กี่ปีมานี้ ร่างกายเริ่มส่งสัญญาณ จะไปปั่นปายติดรางน้ำฝนเหมือนคนหนุ่มนั้นไม่ไหวแล้ว จึงยกกิจการและรายนามลูกค้าให้ลูกหลาน

เมื่อกลับมาทำเกษตรอย่างจริงจัง บุญชัยเริ่มแบ่งพื้นที่ โดยลดนาเหลือครึ่งเดียว ส่วนอีกครึ่งทำสวนผสม

“เริ่มปลูกกล้วยในทีแรกเพราะกล้วยทนน้ำ เริ่มจากหนึ่งไร่ ปีที่สองเพิ่มเป็นสองไร่ ปีที่สามเริ่มมีมะม่วง ฝรั่ง หมากร ผักสวนครัว เน้น

ของที่ชอบกินก่อน” บุญชัยเล่า

คล้ายเกษียณแต่ไม่ได้เกษียณ เป็นการผจญภัยอีกรูปแบบหนึ่ง สวนของแกมีชุมทรัพย์มากมาย อย่างตรงที่นั่งอยู่นี้ ใบบอน้ำ มีทั้งปลานิล ปลาตูก ส่วนปลายบ่อเห็นคอกหมู และที่ส่งเสียงอยู่ในสวนผลไม้ก็คือไก่ ทุกวันนี้บุญชัยยังคงทำนา แต่ไม่เต็มพื้นที่เท่าเมื่อก่อน จะเรียกว่าเป็นเลื่อนอนกินคงไม่ผิด เพราะมีพ่อค้าแม่ค้าถ่อมารับซื้อผลผลิตถึงในสวน

“พอเริ่มอยู่ตัว มีกินมีใช้ ก็เริ่มเหลือถึงได้ขาย อย่างกล้วยนี้ขายทุกส่วน แล้วตรงที่ปลูกกล้วย มีมะม่วง เพราะกล้วยนี้มีความชุ่มชื้นเกินพอ แบ่งให้เพื่อนอย่างมะม่วงได้กินน้ำ” บุญชัยคล้ายจะบอกเคล็ดลับ

ในสวนมีกล้วยอยู่ร่อยกว่าต้น เป็นกล้วยน้ำว้าทั้งหมด เพราะดูแลง่าย แล้วยังมีมะม่วงอีกร้อยกว่าต้น ทั้งน้ำดอกไม้ ทองดำ และโชคอนันต์ โดยทั้งหมดที่เห็น เชื่อสนิทใจได้เลยว่าปลอดภัยไร้สาร ปุ๋ยที่ใช้คือปุ๋ยคอก ไม่มีปุ๋ยลง สิบน้ำจากบ่อมารด ส่วนปัญหาแมลงต่างๆ เจ้าของสวนเล่าว่าเคยไปดูงานเห็นเขาต้มตะไคร้หอม ไปยูคา ก็ลองกลับมาทำ ต้มจนออกสีออกกลิ่น นำไปเจือจางแล้วฉีดพ่นไป

ว่าแล้วลุงบุญทัยก็ชวนผมเดินดูสวน เริ่มจากบ่อปลา แกะหีบขี้ในใส่อาหารปลา โยนอาหารลงบ่อพลางส่งเสียงเรียกไปด้วยท่าทางสนุกสนาน จากบ่อปลาไปดูหมู แกะคุยกับทุกตัวอย่างอารมณ์ดี ทั้งยังพูดกับแม่พันธุ์

ตกรุ่นที่นอนนึ่งอยู่ในเล้าเป็นเชิงขอบคุณ เห็นแบบนี้แกบอกว่าจะให้ตายตามธรรมชาติแล้วเอาไปฝังดิน ไม่ขายเนื้อ เพราะเลี้ยงด้วยความรัก โดยตั้งชื่อให้ทุกตัว ก็ก็เช่นเดียวกัน แกพูดคุยหยอกล้อ แต่โกนี่ยังขยับไปบ้าง หมุนเวียนไป

เห็นชีวิตที่ตระหนักรู้แล้วนี่ก็อิจฉา ผมมองตัวเองซึ่งไม่เคยแม้แต่จะปลูกต้นไม้สักต้น โลกประกอบด้วยความรักกับความไม่รู้ ผมยืนอยู่ได้ร่มไม้ รู้สึกว่าตัวเองตัวเล็กนิดเดียว ยิ่งเมื่อเทียบกับชายสูงวัยที่ยืนอยู่หน้าผม

ก่อนลาจาก ลุงบุญทัยเก็บมะม่วงและฝรั่งใส่ถุงให้ผม พี่สमानพูดขึ้นว่าเอาอีกกลับไปกินที่กรุงเทพฯ ด้วยเลย ผมเอ่ยขอบคุณเจ้าของสวนอีกครั้ง...

หนึ่งไร่หนึ่งแสน

เพียรพิศ ทนงค์คำพา

หลายครั้งหลายคราที่ผมได้ยินเรื่องราวของหนึ่งไร่หนึ่งแสน บอกตามตรงว่าไม่เคยเชื่ออย่างสนิทใจ พอที่สมานพูดถึงเรื่องนี้ในใจก็ติดเครื่องหมายคำถามขึ้นมาทันที

ที่สมานพาผมเดินทางมาที่บ้านดงน้อย หมู่ที่ 14 ตำบลที่ลงจากรถ สายลมแรงก็พัดเข้ามา ฝุ่นผงลอยว่อนอยู่ในอากาศ เสียงปองแปงดังระรัว ชวนให้นึกถึงของเล่นเมื่อครั้งวัยเยาว์ แต่นี่เป็นเสียงของน้ำเต้าข้างฟ้าที่ **เพียรพิศ** หนองคำพา นำมาแขวนเรียงรายจนดูคล้ายมู่ลี่ ข้างในน้ำเต้าแห้งหมดแล้วทิ้งไว้เพียงเปลือกแข็ง เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่น่าชื่นชม

พื้นที่ 1.2 ไร่เป็นผลงานที่ที่เพียรพิศ เสกสรรค์ปั้นแต่งร่วมกับสามี เธอออกตัวว่ารู้ไม่มาก ผิดกับสามีซึ่งเป็นเกษตรกรงานรดตัว มีคนจ้างไปทำเกษตรไกลถึงประเทศลาว

ที่เพียรพิศเล่าว่า ลักษณะพื้นที่บิบบให้ต้องทำพืชผสมผสานอยู่แล้ว แต่ก่อนหน้านั้นก็เคยดื้อ ลุยปลูกมะเขือ เพราะเห็นว่าได้ราคาดี ปรากฏว่าไม่ใช่เธอคนเดียวที่คิดแบบนี้ บ้านอื่น

ก็คิดเหมือนกัน กลายเป็นแห่กันปลูกจนราคาตก ในที่สุดจึงเปลี่ยนความคิด ตั้งคำถามว่า ด้วยเนื้อที่เท่านี้ ทำอย่างไรให้มีของออกสู่ตลาดสม่ำเสมอ คล้ายกับสร้างหลักประกันให้ตัวเอง

เริ่มต้นลงปลูกสะเดานอกฤดู เป็นสะเดาหวาน ซึ่งปกติออกในช่วงฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงช่วงปีใหม่ โดยที่เพียรพิศ บังคับให้ออกตั้งแต่ช่วงเดือนกันยายน

นอกจากสะเดาแล้ว ยังมีเพกาต้นเตี้ยใช้เวลาเพียง 6 เดือนก็เก็บฝักไปขายได้ และยังมีดอกขจร ที่ที่เพียรพิศทำตาข่ายให้เลื้อย โดยสามารถเก็บดอกได้ทุกวัน นานถึง 8 เดือน จากกลางเดือนมีนาคมถึงเดือนตุลาคม กระทั่งฤดูหนาวมาเยือนจะเริ่มผลัดใบ รอฤดูกาลใหม่มาบรรจบ โดยดอกขจรมีวงจรอยู่ 3 ปี เมื่อครบก็ล้ม แล้วไปทำใหม่ในแปลงอื่น

ไม่เพียงเท่านั้น ที่นี้ปลูกมะละกอและมะนาวแป้นพิจิตรด้วย แดงที่เพียรพิศ ยังทำกิ่งพันธุ์มะนาวขาย เรียกว่ามีรายได้กระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่

อุดมสมบูรณ์ขนาดนี้ พี่เปียร์พิศยก
ความชอบส่วนหนึ่งให้แฟนที่เดินระบบน้ำหยด
ไว้ให้ โดยต่อพ่วงเข้ากับปั๊ม ที่ใช้ระบบแอร์แวน
2 ท่อ มีแรงดันต่ำ ทำให้ส่งน้ำไปได้ไกล และ
ไม่มีฟองอากาศ จึงไม่หนักเครื่อง

ส่วนการบำรุง พี่เปียร์พิศมีสูตรทำน้ำหมัก
ชีวภาพจากเศษผลไม้ ด้วยแถบนี้ส่วนใหญ่ทำ
เกษตรพันธสัญญา เลยมีกากเนื้อผลไม้อยู่
มาก โดยใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ดั้งเดิม ไม่ต้อง
ทำใหม่ให้เสียเวลา

“จริงๆ มีน้ำส้มควันไม้ใส่แมลงด้วย แต่
แฟนไม่อยู่ ก็เลยไม่ได้ทำ” พี่เปียร์พิศเสริม

ทุกเช้าและเย็น พี่เปียร์พิศจะมาอยู่ที่นี้
ทำงานของตัวเองไปไม่เร่งร้อน เธอนำผม
เดินชมสวนที่ได้รับการจัดวางอย่างพอดี
นั่นนิตินี่หน่อย เสียแต่ว่าในเดือนเมษายน
แบบนี้ไม่ค่อยมีผลผลิตเท่าไรนัก แล้วจับปล้น
ทันที ฟ้าร้องเสียงดังชัดจังหะการสนทนา
โครมครามอยู่อย่างนั้น พวงด้วยสายลมที่โหม
กระพือมา คล้ายว่าจะได้เวลาอำลากันแล้ว...

สุขภาพดี ตามวิถีชุมชน

Health

เมื่อวานพอเสร็จจากแปลงหนึ่งไร่หนึ่งแสน
ผมตามพี่สमानกลับเข้าเมืองขอนแก่น
ด้วยมีธุระต้องไปทำ และพักค้างคืนที่นั่น
ตอนเช้าพี่สमानมารับ แวะกินต้มเลือดหมู
ริมถนนมลิวรรณเป็นอาหารเช้า ก่อนเข้าตำบล
โนนทอง ช่วงเช้านี้พี่สमानมีธุระนิดหน่อย
เลยส่งผมไว้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลโนนทอง...

แพทย์แผนไทย

บริเวณชั้นหนึ่งของ รพ.สต.โนนทอง คลาค่ำไปด้วยชาวบ้านที่มารอรับบริการ ช่วงเช้าแบบนี้คนไข้เข้าเยอะ และจะซาลงไปเมื่อสาย ส่วนช่วงบ่ายมักเจียบเหงา เป็นจังหวะให้เจ้าหน้าที่นั่งเคลียร์งานเอกสาร แต่ผมไม่ได้มีนัดที่ชั้นหนึ่งหรือก

บนชั้นสองเป็นห้องนวดแผนไทย เข้านี้ยังเจียบเจียบ ไม่มีคนมาใช้บริการ ผมเดินเข้าไปในห้อง พบเจ้าหน้าที่อยู่หนึ่งคน คิดว่าคงเป็นคนนี้แหละที่ผมมีนัดด้วย

ถามไถ่แล้วแน่ใจได้ว่าไม่มีผิดคน เพราะ **ชญาณี สิทธิ** เป็นผู้ช่วยแพทย์แผนไทยอยู่ที่นี้ โดยบุกเบิกงานแพทย์แผนไทยร่วมกับ รพ.สต.โนนทอง มาตั้งแต่ปี 2549

พี่ชญาณีเป็นอีกคนที่ทำหลายอย่าง นอกจากทำงานที่นี่แล้ว ยังรับจ้างทั่วไป ทั้งตัดอ้อย ดำนา เกี่ยวข้าว แถมยังเป็น อสม. ของบ้านภูมุลเห่า หมู่ที่ 4 ด้วย และการเป็น

อสม. นี้เองที่ทำให้พี่ชญาณีได้รับโอกาสไปเรียนนวดแผนไทย 120 ชั่วโมง โดยเรียนทั้งนวดไทยราชสำนัก นวดไทยแบบเชลยศักดิ์ และนวดเท้า

เมื่อมีความรู้ พี่ชญาณีจึงมาประจำการที่ รพ.สต.โนนทอง แต่ในเวลานั้นทาง รพ.สต.โนนทองยังไม่ได้จ้างงาน อาศัยส่วนแบ่งจากค่าบริการนวดเป็นรายได้

กระทั่งในปี 2553 ทาง รพ.สต.โนนทอง ส่งพี่ชญาณีเข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 372 ชั่วโมง เมื่อสำเร็จหลักสูตร ทาง รพ.สต.โนนทองจึงจ้างเข้ามาเป็นผู้ช่วยแพทย์แผนไทย มีค่าตอบแทนให้เดือนละ 4,000 บาท

เล่าถึงตรงนี้ก็มีพี่ชายคนหนึ่งเดินเข้ามาบอกว่าเมื่อเช้าก้มแล้วเอาเคล็ด เลยมานวดเสียหน่อย ผมขอเวลาคุยต่ออีกนิด

พี่ชญาณีประจำการที่ห้องนวดแผนไทย

ชญาณี สิทธิ

ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ส่วนวันเสาร์มาทำงาน
ครึ่งวัน บริการยอดฮิตคือขนาดตัวพร้อม
ประคบ เบ็ดเสร็จหนึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่ง
นอกจากนี้ยังมีบริการอบสมุนไพร ซึ่ง รพ.สต.
โนนทองจัดหาตู้อบมาให้ ทำแล้วเลือดลม
ไหลเวียนดี

ส่วนลูกประคบ เป็นผลิตภัณฑ์ที่พี่ชญาณี
ลงทุนเอง ทำเอง และขายในราคาลูกละ 50
บาท ส่วนประกอบมีทั้งไพล ใบหนาด ผิวมะกรูด
ใบมะกรูด ตะไคร้ ใบเป่า ใบพลับพลึง ใบมะขาม
พิมเสน และการบูร ทั้งหมดหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ
ตากในร่มให้แห้งเพื่อป้องกันรา จากนั้นผสม
เข้าด้วยกัน แล้วห่อด้วยผ้า

ถ้าเป็นวันที่ยุ่งหน่อย ห้องขนาดแผนไทย
จะมีผู้มารับบริการถึง 7 คน แต่ก็ไม่บ่อยนัก
เฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 3-4 คนต่อวันเท่านั้น โดย
ผู้มารับบริการส่วนใหญ่ใช้บัตรประกันสุขภาพ
อีกส่วนหนึ่งใช้สิทธิข้าราชการ จึงไม่ต้องเสีย

ค่าใช้จ่าย ส่วนลินน้ำใจนั้นแล้วแต่คนจะให้
พี่ชญาณีไม่ได้เรียกร้อง

นอกจากนี้ พี่ชญาณียังเป็นวิทยากร คอย
สอนวิชานวดแผนไทยให้กับ อสม.คนอื่น
รวมถึง กศน.ตำบลโนนทอง ที่เชิญไปเป็น
วิทยากรอยู่เสมอ

ผมบอกว่าไม่กวนพี่ชญาณีแล้ว เพราะมี
ลูกค้ารออยู่ ต้องขอบคุณพี่ชายคนนั้นที่เข้ามา
ได้จังหวะ เป็นโอกาสให้ผมบันทึกภาพไว้...

นั่งเล่นรออยู่ที่ รพ.สต. โนนทองไม่นาน พี่สุมานก็กลับมามารับ เพื่อพาผมเดินทางต่อไปยังบ้านโนนทอง หมู่ที่ 15 ซึ่งเหล่าอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ หรือ อพส. มารอกันอยู่ที่บ้านของผู้สูงอายุท่านหนึ่ง

ทันทีที่ลงจากรถ เจ้าถิ่นสี่ขา ก็พร้อมตัวเข้ามาต้อนรับ วุ่นวายเสียจนต้องช่วยกันจับออกไป

บ้านนี้อยู่ในความดูแลของ ลัดดา สอนบุปผา เธอเป็น อพส. อยู่ในหมู่บ้านนี้ ภายในบ้านมีकुณตา ซึ่งเป็นผู้ป่วยติดเตียง และ

คุณยายนั่งอยู่ข้างๆ ผมยังได้รับการแนะนำให้รู้จักพี่อีกสองคน คือ มยุรี บุญปราการ อพส. หมู่ที่ 11 และ ชมภู ทามา อพส. หมู่ที่ 2 อาสาสมัครทั้งสามมาอยู่กันพร้อมหน้า เพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องราวและประสบการณ์การทำงานให้ผมฟัง

ประมาณสองปีที่แล้ว มีโครงการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่จังหวัดขอนแก่น ทางเทศบาลตำบลโนนทอง

จึงส่ง อสม. 5 คนเข้าร่วม หลังจากนั้นก็มีโครงการต่อยอด โดยอาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น มาอบรมเพิ่มเติมให้ จนตำบลโนนทองมีผู้ผ่านการอบรม อพส. ถึง 61 คน

หน้าที่ของ อพส. มีทั้งการดูแลช่วยเหลืออำนวยความสะดวก และเฝ้าระวังภาวะด้านสุขภาพ โดย อพส.ตำบลโนนทอง 1 คนรับผิดชอบประมาณ 15 ครัวเรือน และแต่ละครั้งที่มาทำหน้าที่ พวกพี่ๆ ต้องบันทึก

ลงในรายงาน อัปเดตสถานะอาการของผู้ป่วยและผู้สูงอายุ เพื่อส่งให้ รพ.สต.ที่รับผิดชอบ นั้นเป็นค่านิยมอย่างกว้างๆ แต่เมื่อมาปฏิบัติงานจริง ได้คลุกคลีกับผู้สูงอายุ ผู้พิการ เหล่า อพส.จึงเข้าใจว่างานดูแลผู้สูงอายุ กินความหมายไกลกว่านั้นมาก

“ถึงจะบอกว่า อพส. มีเวรดูแลผู้ป่วยในความรับผิดชอบ แต่เอาเข้าจริง เราต้องทำทุกวัน ผู้สูงอายุหลายคนไม่มีลูกหลาน เราบ้านใกล้กัน เข้ามาจะชวนไปวัด ใจก็พะวงคิด

(จากซ้าย) ลัดดา สอนบุปผา, ชมภู ท้ามา และมยุรี บุญปรากร

ว่ากินข้าวหรือยัง ต้องหาข้าวติดมือไปให้ เป็นความผูกพันที่มากกว่านั้น กลางค้ำกลางคืน เป็นอะไร ไทเราเราก็พาไปหาหมอ ความเป็นอยู่ ในบ้านไม่ดี เราช่วยจัดการทำความสะอาด สงกรานต์ลูกหลานเขากลับมาเยี่ยม เราก็ดีใจ แทน แต่วันให้หลัง ลูกหลานกลับหมด ก็เป็น เราที่คอยดูแล” พี่มยุรีเล่า

แม้แต่ตอนที่คุยกันอยู่นี้ พี่ลัดดายังคงจับ คอยนวดคุณตาไม่ได้ห่าง เป็นความผูกพันที่ บรรยายเป็นคำพูดได้ยาก หลายคนได้เห็นกันมา ดูแลกันมาจนเสียชีวิต บางครั้งไม่มีญาติสนิท อดผล ก็ช่วยจัดการรับศพมา จัดงานศพให้ อย่างพี่มยุรีควบตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ด้วย จึงเป็นธุระมาให้หลายกรณีแล้ว

นอกจากนี้ เมื่อถึงวันรับเบี่ยงชีพ ผู้ป่วย ติดบ้านติดเตียงก็ได้เหล่า อสม.นี้แหละไปเซ็น รับมาให้ ไม่มีตกหล่น โดยที่นี่มีผู้สูงอายุอยู่ 1,672 คน และผู้พิการอีก 300 กว่าคน ผมว่าเป็นภาระงานที่หนักไม่น้อยเลย ส่วน เรื่องค่าป่วยการนี้แทบไม่ต้องพูดถึง เพราะได้น้อยกว่า อสม.ที่รับอยู่เดือนละ 600 เสียอีก

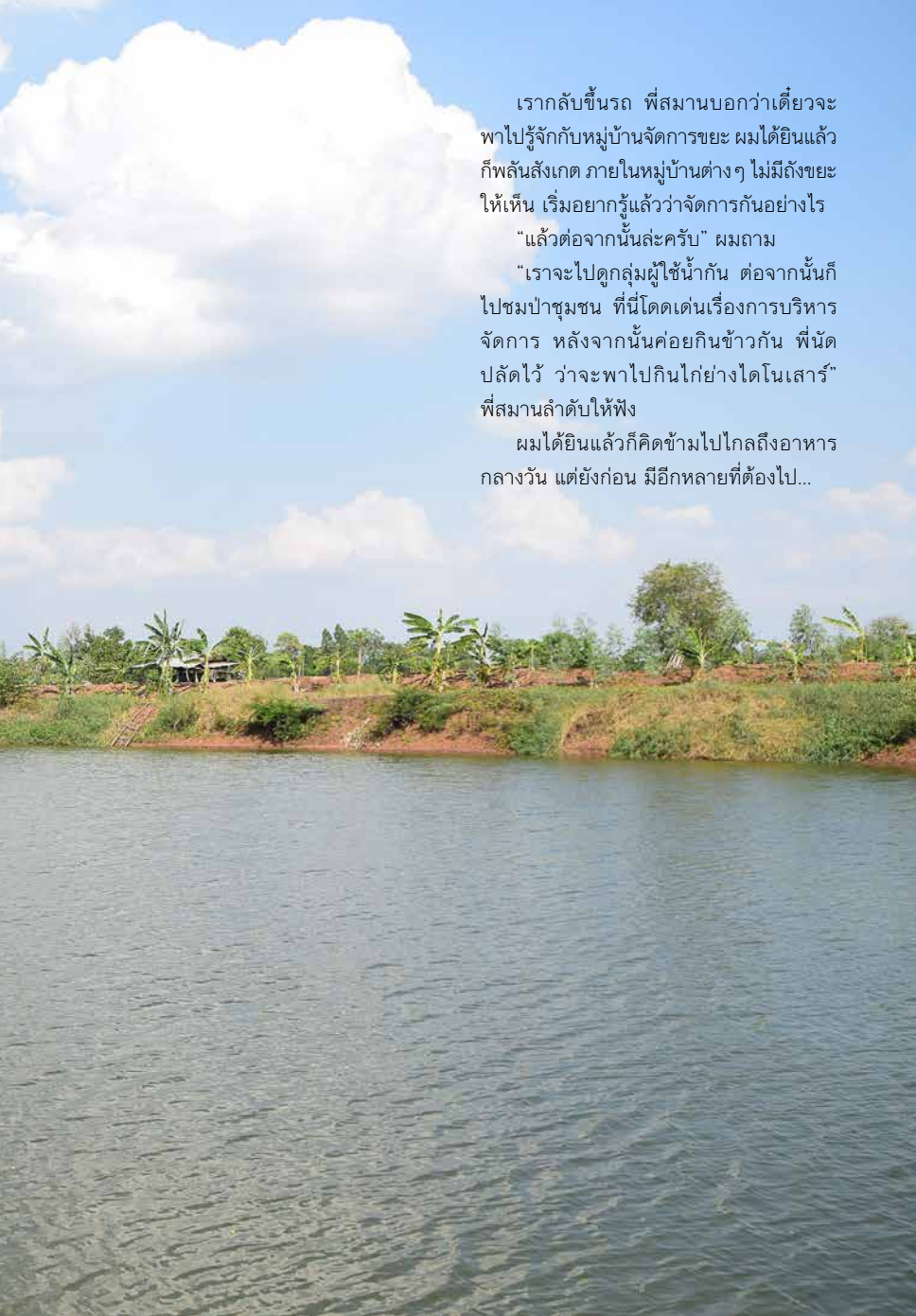
เห็นแล้วปลื้มใจที่มีคนใจดีแบบนี้อยู่ใน สังคม แล้วตอนนั้นเองคุณตาที่นอนอยู่ก็ พยายามสื่อสาร พี่ลัดดาอธิบายว่า คุณตา บอกว่าอย่าตีหมาแก เพราะเมื่อครู่เจ้าลีซามา ก่อกวน พี่ลัดดาเลยใช้ไม้ก้านเล็กๆ ตีไปที่หนึ่ง

ผมถามคุณตาคุณยายแล้วเดินออกมา โดยมีพี่ทั้งสามคนมาส่ง ผมกล่าวขอบคุณสำหรับการต้อนรับ และแรงบันดาลใจดี ๆ...

ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

Environment

เรากลับขึ้นรถ พี่สมานบอกว่าเดี๋ยวจะพาไปรู้จักกับหมู่บ้านจัดการขยะ ผมได้ยินแล้วก็พลันสังเกต ภายในหมู่บ้านต่างๆ ไม่มีถังขยะให้เห็น เริ่มอยากรู้แล้วว่าจัดการกันอย่างไร

“แล้วต่อนั้นล่ะครับ” ผมถาม

“เราจะไปดูกลุ่มผู้ใช้น้ำกัน ต่อนั้นก็ไปชมป่าชุมชน ที่นี่โดดเด่นเรื่องการบริหารจัดการ หลังจากนั้นค่อยกินข้าวกัน พี่นิตปลัดไว้ว่าจะพาไปกินไก่ย่างไดโนเสาร์” พี่สมานลำดับให้ฟัง

ผมได้ยินแล้วก็คิดข้ามไปไกลถึงอาหารกลางวัน แต่ยก่อน มีอีกหลายที่ต้องไป...

ขยะจัดการได้

ผมเดินทางมาที่บ้านภูมุลเห่า หมู่ที่ 4 ที่นี่เป็นหมู่บ้านแฝด โดยหมู่ที่ 16 แยกตัวออกไปตั้งแต่ปี 2534 แต่ยังคงใช้ชื่อเดียวกัน พี่สมานบอกว่าหมู่บ้านแฝดของแท้ เพราะถึงจะแยกตัว แต่ยังทำอะไรด้วยกัน ช่วยกันขับเคลื่อนกิจกรรม

เมื่อถึงศาลากลางบ้านภูมุลเห่า พี่สมานจอดรถใต้ต้นฉำฉา ซึ่งเป็นชื่อที่คนแถบนี้เรียกกัน ส่วนถิ่นที่ผมอยู่เรียกจามจรี บนลานซีเมนต์กว้างขวาง มีรถกระบะจอดอยู่ก่อนแล้วสองคัน ในกระเบบรถทุกตัวของ พี่สมานเล่าว่าในยามเย็น ลานซีเมนต์แห่งนี้จะกลายเป็นตลาดชุมชน

ผมเดินจากรถไปยังศาลา ได้ชายคามีชาวบ้านนั่งรออยู่ ผมหมายถึงตัวลุงนั่งที่โต๊ะเหล็กตัวยาว แต่โต๊ะตัวนี้ไม่เว้นที่ระหว่างส่วนโต๊ะกับที่นั่งไว้เลย ผมจึงนั่งกันลงนั่งไม่สอดขาเข้าข้างใน

ชาวเรือโต๊ะกับชายสูงวัย ที่ภายหลังรู้ว่าคือ ดาวเรือง มีพิมล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 16 บ้านภูมุลเห่า พ่อดาวเรืองแนะนำให้ผมรู้จัก มิตร วรรณชาติ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านภูมุลเห่า แล้วยังมีแกนนำนั่งให้กำลังใจอยู่ใกล้ๆ อีกสองคน

เรื่องการจัดการขยะภายในชุมชนแห่งนี้ เริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยยังเป็นองค์การบริหาร

ส่วนตำบลโนนทอง หรือก่อนปี 2552 ผู้ใหญ่มิตรเท้าความว่า อบต.โนนทองพาวิทยากรมาอบรมการคัดแยกขยะในครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 4 ประเภทตามที่รู้จัก คือขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะมีพิษ

ในจำนวนทั้งหมด 21 หมู่บ้าน มีอยู่ 4 หมู่บ้านที่ทำนาร่อง ประกอบด้วยบ้านภูมูลบัว 2 หมู่บ้าน กับบ้านโนนทองอีก 2 หมู่บ้าน นอกเหนือจากให้วิทยากรมาสอนแล้ว ทาง อบต.โนนทองยังพาไปดูงานที่จังหวัดพิษณุโลก พ่อดาวเรืองเล่าว่าที่นั่นไม่มีถังขยะสักใบ

เมื่อกลับมาจึงเริ่มปฏิบัติการจัดการขยะ

ในหมู่บ้านทันที ผู้ใหญ่มิตรบอกว่าทำไปได้เพียงหนึ่งปี ทาง อบต.โนนทองก็ส่งบ้านภูมูลบัวเข้าประกวดโครงการ Zero Waste จนเข้ารอบสุดท้าย และได้รับรางวัลชมเชย

ผมถามถึงวิธีจัดการขยะแต่ละประเภทของที่นี่ พ่อดาวเรืองอธิบายว่า ขยะอินทรีย์นำมาทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้ปลูกผักสวนครัวกัน ส่วนพวกขยะทั่วไปที่ต้องทิ้ง รวมถึงขยะมีพิษ ทางหมู่บ้านมีรถจัดเก็บ บริหารจัดการภายในหมู่บ้าน

ผู้ใหญ่มิตรกล่าวว่า อยางของบ้านภูมูลบัว หมู่ที่ 4 จะเก็บกันสัปดาห์ละครั้ง ทุกวันอาทิตย์ โดยเอารถออกตั้งแต่ตีห้า มีเสียงเพลง

ผ่านลำโพงเป็นการส่งสัญญาณ

“ต่างวิงวอน อ้อนรัก พลอดพรั่ำ รักแสนหวานน่ำ ที่จูบมัดจำ ตลอดทั้งคืน” ผู้ใหญ่มิตรฮัมเพลงจูบมัดจำ ของทูล ทองใจ ให้ผมฟังพร้อมกับเดินไปหยิบแผ่นเพลงของทูล ในนั้นยังมีเพลงจอมขวัญใจ เทพธิดาหลงฟ้า และนางหงส์

ส่วนที่บ้านภูมุลเป้า หมู่ที่ 16 พอดดาวเรืองบอกว่าจัดเก็บทุกวันพุธ เริ่มตีห้าเหมือนกัน แต่ต่างกันที่บทเพลง โดยบ้านนี้เป็นเพลงกม.รอรัก ของไผ่ พงศธร ผมถามย้าเพราะนึกว่าล้อเล่น แต่พอดดาวเรืองยืนยันว่ามีเพลงนี้จริงๆ พร้อมกับฮัมให้ผมฟังท่อนหนึ่ง

“กรรมการหมู่บ้าน เรียกสั้นๆ ก็คือ กม.งานที่ทำทุกข้อ จุดหมายที่รอก็คือชาวบ้านไม่มีจำกัด ไม่มีค่าตอบแทน งานหนักยากแสนแต่ใจมุ่งมั่น”

ผู้ใหญ่มิตรเสริมว่า ทั้งสองหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือนใกล้เคียงกัน ของหมู่ที่ 4 มี 157 ครัวเรือน ส่วนหมู่ที่ 16 มี 145 ครัวเรือนใช้เวลาประมาณสองชั่วโมงก็แล้วเสร็จ โดยขยะ

ที่เก็บมา กรรมการหมู่บ้านจะนำไปไว้ที่บ่อทิ้ง

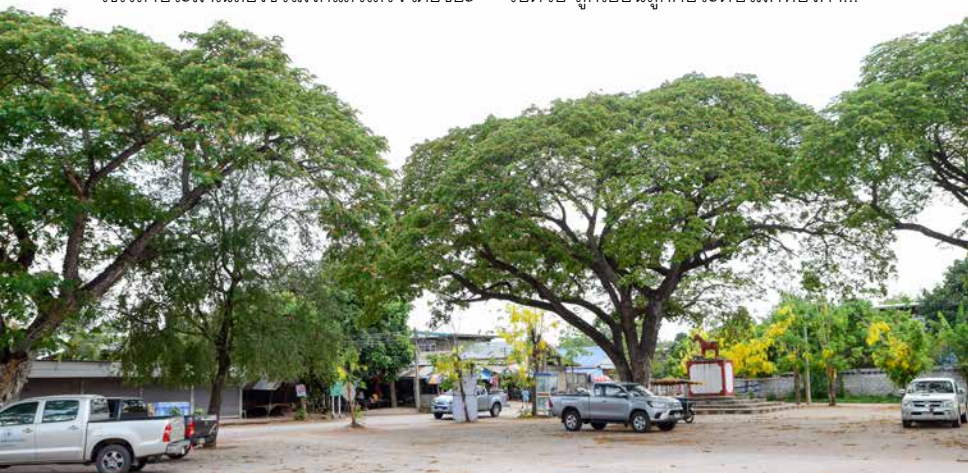
เมื่อเป็นเช่นนี้คงต้องมีค่าบริหารจัดการกันบ้าง ผมพูดขึ้นมา ผู้ใหญ่มิตรจึงตอบว่า เริ่มต้นเก็บครัวเรือนละ 15 บาท แต่เก็บได้เพียงเดือนเดียวก็ขึ้นเป็น 20 บาท ดำเนินมาจนปัจจุบันอยู่ที่เดือนละ 30 บาท เป็นความช่วยเหลือของชุมชน

เงินจำนวนนี้ คณะกรรมการจัดเก็บ ซึ่งมีอยู่หมู่บ้านละ 5 คน นำมาแบ่งกันเป็นค่าแรง แต่แทนที่จะหาร 10 คน พวกเขาหาร 11 เนื่องจากนับรถจัดเก็บ 1 คัน เป็นอีก 1 คัน

“รถก็มีสี่หรือ” พอดดาวเรืองว่า

แล้วขยะขายได้จัดการอย่างไร ผู้ใหญ่มิตรไขข้อข้องใจให้ว่า ในหมู่บ้านมีผู้ประกอบการอาชีพรับซื้อของเก่าถึง 4 เจ้า ก็ให้รับซื้อไป ส่วนขยะมีพิษ หมู่บ้านมีที่จัดเก็บ รวบรวมไว้ให้เทศบาลตำบลโนนทองประสานคนมารับไป

คุยกันจนได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ทั้งหมดจึงพาผมไปดูรถคันเก่า คู่ทุกข์คู่ยากของบ้านภูมุลเป้า ระหว่างดู พอดดาวเรืองก็ฮัมเพลงไปด้วย ลูกเอื้อนลูกคอรระดับไม้ค้ทองคำ...

กลุ่มผู้ใช้น้ำโครงการระบบท่อฤดูแล้ง

ตัณญา เชื้อสวน

จากบ้านภูมูลเบา พี่สมานพาผมเดินทางมายังบ้านกุดแคน หมู่ที่ 8 ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงสูบน้ำโครงการระบบท่อกุดแคน โดยเป็นโครงการของกรมชลประทาน เริ่มก่อสร้างในปี 2543 แล้วเสร็จและเดินระบบในปี 2548 ก่อนถ่ายโอนมาอยู่ภายใต้ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง หรือเทศบาลตำบลโนนทองในปัจจุบัน

ตอนที่ไปถึง **ธัญญา เชื้อสวน** ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำโครงการระบบท่อกุดแคน มานั่งรออยู่ก่อนแล้ว ที่นี้ไม่มีโต๊ะเก้าอี้ แต่มีเสื่อปูรองนั่งกันใต้ต้นไม้ บรรยากาศดีไม่หยอก

โครงการนี้เริ่มต้นจากความต้องการของชาวบ้าน ด้วยมีแหล่งน้ำในพื้นที่ คือลำน้ำเชิญ ซึ่งต้นทางมาจากเขื่อนจุฬาภรณ์ หรือเขื่อนน้ำพรม ในจังหวัดชัยภูมิ โดยไหลผ่านตำบลโนนทอง ก่อนลงสู่เขื่อนอุบลรัตน์ แต่ชุมชนกลับเอาน้ำมาใช้ไม่ได้ ต้องรอน้ำจากธรรมชาติ

เพียงอย่างเดียว

พ่อธัญญาบอกว่า โครงการระบบท่อกุดแคนมีพื้นที่รับประโยชน์มากถึง 2,400 ไร่ ได้แก่ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 11 หมู่ที่ 16 รวมถึงบางส่วนของหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 10 ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพาะปลูกโดยพืชเศรษฐกิจหลักคืออ้อย ปลูกกันมากถึงร้อยละ 90 นอกจากนี้ยังมียางพารา ข้าว และไร่นาสวนผสม

ประธานกลุ่มเล่าต่อไปว่า ตอนที่โครงการสร้างเสร็จใหม่ๆ ชาวบ้านยังไม่ได้รวมกลุ่มกัน แต่กรมชลประทานเป็นที่เลี้ยงให้ โดยตั้งคณะที่ปรึกษาทดลองใช้น้ำ แล้วให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมเรียนรู้การบริหารจัดการ จนเมื่อถ่ายโอนมาสู่ตำบลแล้ว ชาวบ้านจึงตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำโครงการระบบท่อกุดแคน ซึ่งมีคณะกรรมการบริหารทั้งหมด 10 คน

อรุณ พิมวัน

ทั้งนี้ ระบบท่อจะดันน้ำเข้าถึงที่วางกระจายตามแปลงเกษตร รวม 20 ถัง จากถังย่อยเหล่านี้ มีหัวจ่ายแยกออกไป 223 หัวจ่ายเพื่อกระจายน้ำไปยังแปลงของเกษตรกรประมาณ 170 คน ต่างจากระบบบายนพาสซึ่งเกษตรกรได้ประโยชน์น้อยราย

แต่ละถังยังมีผู้รับผิดชอบย่อย เรียกว่าประธานกลุ่มถัง คอยดูแลสมาชิกของตัวเอง เมื่อสมาชิกต้องการน้ำก็แจ้งประธานกลุ่มถัง ซึ่งจะแจ้งต่อไปยังกรรมการบริหาร พ่อธัญญาบอกว่า ต้องจัดคิวลงปฏิทินไว้ โดยเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกอ้อยใหม่ เพื่อให้ได้รับน้ำก่อนอ้อยโต

เวลาที่เปิดน้ำ จะมีเจ้าหน้าที่ติดตามน้ำอีก 2 คน แบ่งกันดูแลคนละโซน โดยถังที่ 1 ถึงถังที่ 10 นับเป็นโซนหนึ่ง ที่เหลือนับเป็นโซนสอง เมื่อถึงไหนเต็มก็ปิดวาล์วของถังนั้น ยกเว้นถังที่ 5 และถังที่ 19 ซึ่งอยู่ช่วงกลางของโซน จะไม่มีการปิดวาล์ว เพื่อรักษาแรงดันน้ำ

ผู้ใช้น้ำต้องเสียค่าบริการถังละ 60 บาท โดยรายได้ทั้งหมด ทางกลุ่มจะเก็บส่งคืนให้เทศบาลตำบลโนนทอง

ในหนึ่งวันสถานีจะสูบน้ำ 2 รอบ คือรอบเช้า ตั้งแต่แปดโมงถึงสิบเอ็ดโมงครึ่ง ได้น้ำเต็มพร้อมจ่ายทุกถัง และรอบบ่าย ตั้งแต่บ่ายโมงถึงสี่โมงเย็น ซึ่งเกษตรกรเลือกได้ตามความสมัครใจว่าจะใช้รอบไหน หรือต้องการใช้ทั้งสองรอบก็ได้ โดยสมาชิกแต่ละคนมีคิวใช้น้ำ 5 วันต่อช่วง

ผมถามย้ำคำว่าช่วง พ่อธัญญาอธิบายว่า ช่วงคือฤดูการใช้น้ำ ตั้งแต่ปลายเดือน

ธันวาคม ไปสิ้นสุดเดือนพฤษภาคม ด้วยเป็นช่วงที่ลำนํ้าเข็ญแห้งแล้ว แต่ในปี 2558 และ 2559 นั้นแล้งจัด ทำให้ต้องยุติการสูบน้ำเร็วกว่ากำหนด

ตอนที่นั่งคุยกัน พี่ชายคนหนึ่งแวะมากินน้ำจากกระติกที่วางอยู่บนเสื่อ ผมถามพ่อธัญญาว่าเขาเป็นคนดูแลสถานีโซโซไหม พ่อธัญญาบอกว่าไม่ใช่ คนนี้ชื่อ อรุณ พิมวัน เป็นคนดูแลโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าบ้านกุดแคน ซึ่งเป็นอีกสถานีหนึ่ง ไม่เกี่ยวกับระบบท่อ

สถานีสูบน้ำพลังงานไฟฟ้าทำหน้าที่สูบน้ำไปลงคลองไล่ไก่ ซึ่งมีระยะทางประมาณ 3,000 เมตรจากสถานี เข้าถึงพื้นที่ประมาณ 500 กว่าไร่ และมีเกษตรกรได้รับประโยชน์ 86 ราย

“กลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นคนพื้นที่เดียวกัน เกษตรกรจะรู้ตัวเอง ถ้าอ้อยใหม่ใช้ระบบท่อ ถ้าอ้อยโตใช้คลองไล่ไก่ ขึ้นกับลักษณะของพื้นที่ โดยคิดค่าบริการชั่วโมงละ 80 บาท มีเทศบาลตำบลโนนทองเป็นผู้จัดเก็บ” พ่อธัญญากล่าว

คลองไล่ไก่นี้เริ่มเปิดตั้งแต่เจ็ดโมงเช้านาน 8 ชั่วโมง หรือ 10 ชั่วโมงต่อวัน แล้วแต่ปริมาณน้ำและความต้องการใช้น้ำ โดยที่ออรุนต้องคอยสูบน้ำเข้าคลองไล่ไก่ และหมั่นไปดูเพื่อไม่ให้น้ำล้น

รอบตัดอ้อยที่เพิ่งผ่านมาหมาดๆ นั้น ไร่ราคาดี เกษตรกรจึงยิ้มหน้าบานกันถ้วนหน้า ชดเชยกับปีก่อนที่แล้งจัดจนได้ผลผลิตน้อย ถือเป็นารชดเชยที่สมน้ำสมเนื้อ พ่อธัญญานี้ยิ้มไม่หุบเลย...

ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า

(สามจากซ้าย) รุ่งทิพย์ โนนศรี
(สี่จากซ้าย) กรศิริ บุตควาศ้า

ผมเดินทางต่อมายังบ้านหินลาด หมู่ที่ 12 เพื่อมาดูการจัดการป่าชุมชน ที่สภามหาเขตรถที่หน้าศาลากลางบ้าน ตอนนั้นชาวบ้านมารอกันเกือบสิบคน ที่สภามานำให้ผมรู้จักกับ รุ่งทิพย์ โนนศรี รองประธานกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ที่รุ่งทิพย์ไม่รอช้า ชวนผมไปที่ป่าชุมชนโคกหินแม่ช้าง แต่ผมบอกว่าพูดคุยกันเล็กน้อยก่อนดีกว่า

ป่าชุมชนโคกหินแม่ช้างเป็นป่าเบญจพรรณ มีพื้นที่ทั้งหมด 2,850 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ติดหมู่ที่ 12 ขณะที่บางส่วนอยู่ติดหมู่ที่ 9 หมู่ที่ 13 และหมู่ที่ 15 แต่เดิมนั้นไม่มีกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าที่นี่หรอก

แล้วจุดเริ่มต้นเป็นมาอย่างไรกัน ที่รุ่งทิพย์เล่าว่า แต่ก่อนจุงว่วจุงควายไปกินหญ้าแล้วเห็นไฟที่โคกเป็นประจำ ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติ และคนที่ไม่เผาทำอ้อย ตอนนั้นตัวเองไม่มีความรู้เรื่องนี้ ได้แต่เรียก ออพร.ไปช่วยกันดับ กระทั่งไปรู้ว่าทางอุทยานแห่งชาติภูเวียง มีหน่วยดับไฟป่า จึงอยากเรียนรู้ โดยไป

ปรึกษากับทางเทศบาลตำบลโนนทอง ซึ่งตอบรับด้วยการจัดหางบประมาณให้ชาวบ้านกลุ่มแรกไปฝึกดับไฟป่า

ปี 2556 จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ที่รุ่งทิพย์กล่าวว่าการทำงานในใบแรกได้ผลน่าพอใจ จนในปีต่อมา ทางเทศบาลตำบลโนนทองเห็นว่ากลุ่มนี้ทำให้ป่าสมบูรณ์ จึงขยายผลโดยเชิญวิทยากรมาฝึกเพิ่มเติมที่โรงเรียนห้วยอรุณหินลาด ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ครั้งนี้มาฝึกร่วมกันถึง 60 คน จากทั้ง 4 หมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดป่า

ที่รุ่งทิพย์เผยว่า จากเดิมไฟป่าครั้งหนึ่งทำลายพื้นที่ 200-300 ไร่ แต่ตอนนี้สามารถควบคุมได้ อัตราการสูญเสียเหลือเพียงไม่เกิน 20 ไร่ต่อปี กระนั้นในปี 2559 ด้วยความที่แล้งจัด จึงเกิดไฟป่าบ่อยครั้ง ส่งผลให้อัตราสูญเสียเกินค่าเฉลี่ยไปบ้าง แต่โดยรวมแล้วยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

ทั้ง 4 หมู่บ้านมีกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า อย่างของบ้านหินลาด มีอยู่ทั้งหมด 35 คน ในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไม่ไ้ม่ กิ่งไม้เริ่มแห้ง กลุ่มจะแบ่งทีม ทีมละ 5 คน เพื่อออกลาดตระเวนทุกวันสลับกันไป ถ้าฝนทิ้งช่วงนานอย่างปีที่แล้ว หรือ 2559 จะยึดระยะเวลาลาดตระเวนออกไป แต่ปีนี้ค่อนข้างเบาใจ เพราะฝนมาต่อเนื่องตั้งแต่เดือนมีนาคม

นอกจากการลาดตระเวนแล้ว ทางกลุ่มยังมีมาตรการดูแลป่า โดยทำพิธีบวชป่าเก่า และปลูกป่าใหม่เพิ่มเติม ส่วนคนที่ต้องการใช้ประโยชน์จากป่า สามารถทำได้ แต่ต้องอยู่ในขอบเขต ด้วยเหตุนี้ ในฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงที่ผลผลิตออก ทางกลุ่มจึงต้องคอยดูแลเช่นกัน เพราะมีคนต่างถิ่นเข้ามาหาของป่า

ผมบอกพี่รุ่งทิพย์ว่าพร้อมแล้ว เราจึงขึ้นรถพี่สมาน ไปด้วยกันคันเดียว ระหว่างทางพี่สมานบอกว่า เทศบาลตำบลโนนทองได้ตั้ง

งบประมาณขึ้นมาก่อนหนึ่ง เพื่อเป็นค่าน้ำค่าข้าวให้แก่กลุ่มนี้ ซึ่งต้องยอมรับว่าคุ้มค่า เพราะพวกเขามีความตื่นตัว และมีจิตอาสาที่จะรักษาป่าผืนนี้ตั้งแต่เริ่มต้น

เราเดินทางมาจนถึงทางเข้า ช้างหน้ามีป้ายเหล็กสีเขียว ผมจึงได้ทราบว่ามีหน่วยงานเอกชนมาทำโครงการชุมชนรักษ์ป่าสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ร่วมกับกรมป่าไม้และชาวบ้าน แต่โครงการสิ้นสุดไปตั้งแต่ปี 2556 ดีที่ว่าชาวบ้านยังตื่นตัว จึงรักษาป่าได้อย่างยั่งยืน

พอเข้าเขตป่า ผมสังเกตเห็นร่องรอยของสิ่งปลูกสร้าง พี่รุ่งทิพย์บอกว่าเคยมีพระธุดงค์มาปักกลดในป่า แต่ชาวบ้านทบทวนแล้วขอให้ออกไปดีกว่า เพราะไม่รู้ที่มาที่ไป เลยยังทิ้งร่องรอยไว้บางส่วน

ในป่าผมเห็นกองหินโบราณ พี่รุ่งทิพย์ชี้ให้ผมดูจุดที่เป็นรูปคล้ายแม่ช้าง ตอนนี้ป่าปิดอยู่ แต่ทันทีที่ฤดูกลางมาถึง หรือในเดือนพฤษภาคม ป่าจะผลุกผล่านด้วยผู้คนหลายครั้งหลายคราคนต่างถิ่นมาแล้วหลงป่าก็อาศัยของของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าเป็นผู้นำการค้นหา พี่รุ่งทิพย์ชี้ไปทางพี่ชายเสื้อสีส้ม ชื่อของเขาคือ **กรศิริ บุตตาคำ** แถบบอกว่าคนนี้รู้จักทุกซอกมุมของป่า ต่อให้ไม่มีไฟฉายเข้ามาตอนกลางคืนก็เดินนำได้ ส่วนอีกเรื่องที่ดูแลเป็นพิเศษคือขยะ ซึ่งทางกลุ่มขอความร่วมมือทุกคนไม่ให้ทิ้งขยะไว้ในป่า

ผมขอถ่ายรูปทุกคนบนโคกหิน แต่ละคนเรียกแทนตัวเองว่าไต่บ้าน ซึ่งก็คือชาวบ้านพวกเขาดูรักและหวงแหนป่าผืนนี้จริงๆ ผมว่าจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ป่า ต้องมาจากความตระหนักรู้ของเจ้าของพื้นที่นี้แหละ...

เกษตรกรรมยั่งยืน

ภาค 2

Sustainable agriculture part II

แผนเปลี่ยนชนิดหน้อย เพราะที่สมาน
รับโทรศัพท์จากใครคนหนึ่ง เสียงปลายสาย
ชวนไปกินข้าวที่สวน โดยจะทำต้มไก่ให้กิน
ที่สมานบอกผมว่าไปที่นั่นเลยดีกว่า เปลี่ยน
จากไถยางไดโนเสาร์เป็นไถดำ กินข้าวเสร็จ
จะได้สัมภาษณ์เจ้าของสวนต่อเลย ผมลาที่
ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า แล้วเดินทางต่อ

เมื่อไปถึงจึงรู้ว่าเป็นสวนไผ่รถจอดหน้าบ้าน
สวนไผ่อยู่ติดกันที่สมานส่งเสียงเรียกคนในบ้าน
ไม่นานก็มีคนออกมาต้อนรับ แก่เชื้อเชิญ
ให้เรานั่งเล่นกันก่อน สวนต้มไผ่นั้นยังมีได้

เริ่มขั้นตอนแรกเลย ที่สมานขันอาสาจับไก่
ที่เดินอยู่ให้ แก้วว่าเชือกมาทำบ่วง วางอาหาร
ไว้ในบ่วง รอคอยเวลา แต่ไก่เหมือนรู้ทัน
หลบไปได้ทุกครั้ง จนเจ้าถิ่นต้องวิ่งไล่จับ ส่วน
ผมเดี๋ยวมะม่วงจากต้น มีดวงอยู่บนโต๊ะ เฉาะ
กินไปพลาง หน่อไม้อยู่ในหม้อต้มก่อนแล้ว
เหลือแต่ไก่ที่ไถสั้ได้ตัว

ผมขอข้ามขั้นตอนเชือดไปสักหน่อย แต่
เพิ่งรู้ว่าต้องต้มไผ่ก่อน แล้วค่อยมาถอนขน
ผมยืนมองครู่หนึ่ง ปล่อยให้เป็นที่ของผู้เชี่ยวชาญ

สวนไผ่

ลุง-สุพล บุญมาชาติ

สวนไม้แห่งนี้เป็นของ **ลุง และสุพล บุญมาชาติ** คุณลุงซื้อสวน ส่วนคุณป้าซื้อสุพล ผมนั่งรออยู่ครึ่งชั่วโมง สำหรับอาหารก็ทยอย มาลงบนเสื่อ กินกลางดินแบบไทบ้าน นอกจาก ต้มไก่แล้ว ยังมีหน่อไม้ ผลิตภัณฑ์ของที่นี่ พริกน้ำปลาสวางพร้อม เราวมกินข้าวพร้อมหน้า เมื่ออิ่มหน้าแล้วจึงเริ่มคุยกัน

ลุงลวงเล่าความหลังให้ฟังว่า เดิมทำไร่ ทำนา สามารถเลี้ยงดูลูกจนเติบโตใหญ่ กระทั่ง ในปี 2551 เพื่อนชวนมาปลูกหน่อไม้ เลยจ้าง

รถไปดูตัวอย่างที่บ้านโนนรัง ตำบลสวະถี แล้วกลับมาเริ่มปลูกบนพื้นที่หนึ่งไร่ โดยเลือก ไม้เลื้อยพันธุ์เบามาปลูก เพื่อให้ออกนอกฤดูด้วย

ช่วงแรกปลูกโดยเว้นระยะห่าง 1.5 เมตร ทั้งแนวตั้งแนวราบ กระทั่งมารู้ทีหลังว่าควร เว้นระยะ 2 เมตร แต่ไม่ทันแล้ว ลุงลวงบอกว่า ตอนนั้นนำมาปลูก 200 กอ เอาลงดินแล้ว ปลอ่ยน้ำผ่านระหว่างกลาง

เมื่อติดก็เริ่มเก็บขาย แต่ลุงลวงจะเก็บ ลำไผ่ไว้ 3-4 ลำต่อกอ นอกจากขายหน่อแล้ว

ยังตัดออกมาเป็นพันธุ์ขายด้วย ส่วนช่วงฤดูฝน เป็นช่วงแต่งกิ่ง หน่อไม้ออกมาก ได้ขายมาก แต่ราคาต่อกิโลกรัมก็ลดลงไป ลุงลวงเผยว่า หน่อไม้ไม่ได้เงินถึงหลักพันบาท

เมื่อหมดฝน หรือหลังเกี่ยวข้าว ลุงลวง เริ่มแต่งกิ่ง ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ตราดาวแดง ซึ้อ้อย เอารถไถดินกลบเข้า แล้วปล่อยน้ำเข้า ตรงร่อง ลุงลวงกล่าวว่าในอนาคตจะทำการระบบ น้ำหยด เพื่อบำรุงให้ออกนอกฤดู ซึ่งราคาพุ่ง ไปถึงกิโลกรัมละ 50-60 บาท วันหนึ่งน่าจะ

เก็บเงินเข้ากระเป๋าได้ 300-400 บาท

นอกจากนี้ ลุงลวงยังทำงานรับจ้างอย่างอื่น อย่างรับจ้างเลื่อยไม้ต่อ แต่เทียบกันแล้ว ลุงลวงยอมรับว่าทำหน่อไม้ดีกว่า เพราะ ไม่ต้องลงแรงมาก อนาคตคงปรับลดเหลือ ทำหน่อไม้และปลูกข้าว แค่นี้ก็มีกินมีใช้

พี่สมานกระซิบบว่า เห็นอย่างนี้แกอยู่ดี กินดี อนาคตอยากทำให้ได้บ้าง แต่คิดว่าลุง ยังต้องเรียน มีเงินเดือนยอมเป็นหลักประกัน ที่มั่นคงกว่า ผมเห็นด้วยตามนั้น...

ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ต้องยังไม่ทันย่อยของเก่า มาถึงศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของ บัญสวน คำแหง ก็ได้กินอีก

พ่อบุญสวนต้อนรับผมด้วยน้ำมะพร้าวสดจากต้น ไม่หวานมาก แต่กินแล้วดี แถมยังเจาะฝรั่งให้กิน ผมนั่งอยู่ที่แคร่หลังบ้านทางเข้ามายังเห็นเป็นทุ่งนาโล่ง แต่ในเขตบ้านของพ่อบุญสวนนี้ แกนเนรมิตให้เป็นสวนป่าร่มรื่นด้วยไม้ใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นผลหมากรากไม้กินได้ทั้งนั้น

พ่อบุญสวนเกิดที่นี่ แต่บรรพบุรุษคือคุณพ่อ เป็นคนจังหวัดมหาสารคาม กระจ่างมาแต่งงานกับคุณแม่ซึ่งเป็นคนท้องถิ่นนี้

ย้อนกลับไปสมัยก่อน พ่อบุญสวนเป็นคนหนึ่งที่เดินทางไปแสวงโชคไกลถึงกรุงเทพฯ

บุญสวน คำแหง

กระทั่งแต่งงานมีลูก ประกอบกับในเมืองมีเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จึงย้ายกลับบ้านมาบ้านพร้อมกับดูแลพ่อแม่ไปด้วย ตอนนั้นพ่อบุญสวนรับจ้างทั่วไป ผืนดินตรงนี้ว่างเปล่า เป็นที่นาไว้ปลูกข้าวอย่างเดียว แต่ภาพที่ผมเห็นวันนี้ ช่างห่างไกลกับคำว่าว่างเปล่า ผมบอกพ่อบุญสวนไปอย่างใจคิด

“ป่อน้ำที่เห็น คนของทางการเข้ามาขุดให้เมื่อปี 2536 เลยมีย่าน้ำในพื้นที ตอนนั้นพ่อเห็นตลาดฮิตอะไร ก็ทำไปตามกระแส จนครั้งหนึ่งเจอกระท่อปลาราคาปรับซ็อกโลกกรัมละ 20 สตางค์ เลยกเล็ก” พ่อบุญสวนย้อนอดีตให้ฟัง

กระทั่งในปี 2540 สำนักพระราชวังเปิดอบรมทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ที่

จังหวัดขอนแก่น โดยคัดเลือกเกษตรกรตำบลละ 1 คน พ่อบุญสวนเป็นตัวแทนตำบลโนนทองไปอบรมที่สำนักเกษตรขอนแก่น ทั้งยังได้ไปศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน และได้รับพระราชทานเงินทุน 5,000 บาท

ตอนนั้นพ่อบุญสวนได้แรงบันดาลใจเหมือนมีไฟในตัว จึงนำเงินทุนพระราชทานมาเลี้ยงเปิดพันธุ์บาร์บารี และเลี้ยงวัวคววกู้กันไป แถมยังหาพันธุ์ไม้ยืนต้นมาปลูก โดยเน้นพืชเลี้ยงชีพ เก็บกินได้

“พอถามตัวเองก่อนว่าอยากกินอะไรแล้วปลูกสิ่งนั้น ตั้งใจให้เป็นไม้ยืนต้น เพื่อให้ที่นี่เป็นสวนป่าผสมผสาน เลยมียังมะพร้าว แก้วมังกร สับปะรด” พ่อบุญสวนอธิบาย

ผมเห็นต้นแก้วมังกรจำนวนมากเกินกิน
พ่อบุญสวนบอกว่า เริ่มลองปลูกไม่มาก
แต่เมื่อทำไปจึงรู้ว่าแก้วมังกรเลี้ยงชีพได้
ต้นทุนต้นละ 250 บาท รวมเสาปูน กิ่งพันธุ์
ทั้งสี่ม่วง สีแดง และสีขาว แต่ของพ่อบุญสวน
มีสีขาวมากที่สุด

“เป็นผลไม้ที่ตลาดต้องการ โดยเฉพาะ
ตรุษจีน สารทจีน ราคาดีมาก” เจ้าของสวนกล่าว
ส่วนลับประรด พ่อบุญสวนทำมานาน
เกือบสิบปี เป็นผลไม้ทนแล้ง เริ่มออกดอก
ตั้งแต่เดือนเมษายน พอเข้าเดือนพฤษภาคม
ก็เก็บขาย ยาวไปจนถึงเดือนพฤศจิกายน
กิโลกรัมละ 20 ถึง 25 บาท แล้วยังมีขนุน
พอสุกก็นัดจากต้น โดยพ่อบุญสวนลงขาย
ในไลน์ มีกลุ่มเจ้าหน้าที่อย่างพี่สมานนี่แหละ
เป็นลูกค้า สั่งจองก็ซื้อตัวกันไป พ่อบุญสวน
จะแกะแล้วไปส่งให้ถึงที่

นอกจากนี้ ภรรยาของพ่อบุญสวนยังเอา
ของไปขายที่ตลาดนัดคลองถม ทุกวันจันทร์
พุธ และศุกร์ ผมถามถึงพืชเศรษฐกิจอื่นๆ
แกตอบว่าตอนนี้เลิกทำอ้อยไปแล้ว เพราะ
ต้องใช้แรงงาน จ้างไม่ไหว ทำอย่างประมาณตน
ดีกว่า

“ปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ดีกว่า ยิมที่ดินพี่น้อง
ทำ ตอนพ่อแม่เสีย พ่อมีพี่น้อง 5 คน ที่ดิน
25 ไร่ ก็แบ่งให้เท่ากัน แต่บางคนไม่ได้ทำ

พ่อก็ขอพื้นที่มาทำ” พ่อบุญสวนเล่า

พ่อบุญสวนขอสัมภาษณ์ผมกลับบ้าง
เกี่ยวกับชีวิตในช่วงวัยปัจจุบัน ด้วยลูกชาย
ทั้ง 2 คนมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันนี้ ผม
ตอบตามความสัตย์จริงที่ตัวเองคิดและ
ยึดถือปฏิบัติ แกพูดว่าโชคดีที่ลูกชายคนเล็ก
อยากกลับมาทำเกษตรที่บ้าน

ผมขอให้พ่อบุญสวนพาชมพื้นที่ ระหว่าง
เดินไปด้วยกัน แกบอกว่าจะขยายขนุน
พันธุ์ทวาย เพราะขายดี โดยฤดูฝนขาย
แก้วมังกร ฤดูแล้งขายขนุน ฤดูหนาวก็มีผักกิน
มีปลาดุก ปลาไนล แกยังเร่งเร้าให้ผมไปชม
คอนโดคบ ซึ่งใช้ยางรถยนต์เก่ามาทำ ในคอนโด
มีนวัตกรรมผืนน้ำเก่าออก เพียงแค่เปิดท่อน้ำ
เก่าที่มีมูลก็ไหลลงสู่อบ เป็นอาหารปลา

“อย่างกบนี้ พ่อผสมพันธุ์ขาย แยกตัวผู้
ตัวเมียออกจากกันสักเดือน มันจะร้องหากัน
พอฝนตกหน่อยๆ ก็จับมาอยู่บ่อเดียวกัน
เข้าจับบ่อ” พ่อบุญสวนกล่าว

ผมเห็นแววดาซึ่งเปี่ยมด้วยความภูมิใจ
ในทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำ ดูเหมือนพ่อบุญสวน
และภรรยาจะสนุกกับการถ่ายรูป ทั้งสอง
จัดเต็มให้ผมหลายแฉ่กันด้วย...

โฮมสเตย์พ่อบุญสวน

Homestay

นอกจากเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน
แล้ว บ้านของบุญสวน คำแหง ยังเป็น
โฮมสเตย์ของตำบลโนนทองด้วย เหมาะ
สำหรับผู้ที่ต้องการมาพักผ่อน และเรียนรู้
วิถีชีวิตไปพร้อมกัน

บุญสวน คำแหง และภรรยา

ในสวนนี้ร่มเย็น ผิดกับอากาศภายนอก ตาแหน่งที่ตั้งของบ้านเปรียบเสมือนไข่แดง มีที่นาโอบล้อมสวนและตัวบ้านไว้มิดชิด มาพักที่นี่ อย่างแรกต้องได้รู้จักการทำเกษตร ทั้งจากสิ่งที่เห็นอยู่ตรงหน้า และจากคำบอกเล่าของพ่อบุญสวน ผมเองยังเกิดแรงผลักดันข้างในอยู่ไม่น้อย

ชีวิตที่นี่ไม่ได้ปรุงแต่ง เปี่ยมด้วยความจริงใจ พ่อบุญสวนและภรรยาอยู่อย่างไร คนที่มาพัก ก็ได้อยู่ออย่างนั้น แต่อยู่ดีกว่าหนอย เพราะพ่อบุญสวนจะสละบ้านให้นอน ขณะที่ตัวเองและภรรยาออกไปกางมุ้งนอนตรงเตียงหน้าบ้าน ส่วนอาหารการกิน แน่นนอนว่าต้องมีเมนู

ปลา หรือจะลองเมนูกบ พ่อบุญสวนก็พร้อมจัดให้ เพราะมีเหลือเฟืออยู่แล้ว และหลังมืออาหารต้องตบด้วยผลไม้ตามฤดูกาล อย่างน้อยหนึ่งชนิด

เมื่อยามค่ำมาถึง แถวน้เจียบกริบ เป็นช่วงเวลาแห่งการพักผ่อน ดูโทรทัศน์ หรืออ่านหนังสือ เข้านอนกันแต่หัวค่ำ เพื่อจะได้ตื่นแต่เช้า เดินเล่นออกกำลังกายในสวน ชมวิวทิวทัศน์โดยรอบ และเฝ้ารอดวงอาทิตย์โผล่พ้นขอบฟ้า

แค่ที่ว่ามา ก็มีความสุขแล้ว เมื่อกลับเข้าสู่วิถีเมือง เราอาจโหยหาบรรยากาศแบบนี้ จนกว่าจะได้สัมผัสอีกครั้ง...

เที่ยวชมยามเย็น

Sightseeing

พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลโนนทองเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ที่สมานบอกว่า ไม่มีหรือกที่ท่องเที่ยวภายในตำบล ต้องเข้าไปในเขตอำเภอเวียงโนนแหะ แต่ให้ผมลองถามเรื่องนี้กับนายฯ สงกรานต์ และปลัดวิษณุพลอีกที ตอนที่ไปรำลាក់ัน...

ทุ่งปอเทือง

ผมมาถึงสำนักงานเทศบาลตำบลโนนทอง ได้เวลาบอกลา ผมนั่งลงตรงชุดโซฟา รับแขก ลองถามนายกฯ สงกรานต์ และ ปลัดวิชัยพล ถึงแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบล เผื่อผมจะได้แวะไปเยี่ยมชมและถ่ายรูป ก่อนเดินทางไปสนามบินขอนแก่น

ตอนแรกเกือบตกด้วยความผิดหวัง เพราะนายกฯ สงกรานต์ตอบว่า ตำบลโนนทอง เป็นแหล่งเกษตรกรรม ไม่มีที่ท่องเที่ยว แต่ในช่วงปีที่ผ่านมา นายกฯ สงกรานต์ได้ใช้จุดแข็งเรื่องเกษตรกรรมนี้แหละส่งเสริมการท่องเที่ยว

ผมเริ่มสับสนเล็กน้อย ปลัดวิชัยพลเลยช่วยอธิบายว่า ช่วงปลายปีที่ผ่านมา สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดขอนแก่นมอบเมล็ดพันธุ์ปอเทือง เพื่อให้เกษตรกรในตำบลโนนทองนำไปปลูก นายกฯ สงกรานต์จึงประสานหาเกษตรกรที่มีความพร้อม จนเกิดเป็นทุ่งปอเทืองที่มีความกว้าง 500 ไร่

ปอเทืองเป็นพืชอายุสั้น ปลูกหลังเกี่ยวข้าว นอกจากสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด

ขอนแก่นจะรับซื้อผลผลิตแล้ว เกษตรกรยังสามารถไถกลบต้นเป็นปุ๋ยพืชสดได้ด้วย โดยในช่วงที่ปอเทืองโตเต็มที่ ทางเทศบาลตำบลโนนทองได้จัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

“เกษตรกรได้รายได้ แปลงเกษตรสวยงาม แถมช่วงเดือนธันวาคมอากาศดี เราจัดกิจกรรมปั่นจักรยานควบคู่ไปด้วย” ปลัดวิชัยพลกล่าว

ดังนั้นในปีนี้ นายกฯ สงกรานต์จึงตั้งใจทำต่อ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกปอเทือง ยิ่งมองว่าปอเทืองช่วยลดปริมาณสารเคมีด้วย ยังมีแต่ได้ ส่วนกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่มีแน่นอนคือปั่นจักรยาน และคนที่ผ่านไปมาก็สามารถแวะถ่ายรูปกับทุ่งปอเทืองได้

นายกฯ สงกรานต์เชิญให้ผมมาดูของจริง ตอนปลายปี ผมว่าถ้ามีโอกาสผ่านมามากจะไม่พลาด เพราะผมเองก็ไม่เคยเห็นทุ่งปอเทืองเหมือนกัน และเมื่อนายกฯ สงกรานต์ส่งภาพมาให้ดู เลยยิ่งอยากมาดูให้เห็นกับตาตัวเองสักครั้ง...

บทส่งท้าย

The end

เวลาผ่านไปรวดเร็วเหลือเกิน ได้เวลา
ต้องกลับภูมิลำเนาอีกครั้ง ผมกล่าวคำลา
นายกา สงกรานต์ กับปลัดวิชัยพล และ
ขอบคุณทั้งสองสำหรับการดูแลเป็นอย่างดี

ผมเดินออกมาขึ้นรถ พี่สมานเป็นคนไปส่ง ด้วยต้องกลับบ้านในเมืองอยู่แล้ว รถยังไม่ทันเคลื่อนตัวออกจากเทศบาล ผมนึกขึ้นได้ รีบบอกพี่สมานว่าลงไปถ่ายรูปลูกันสักหน่อย เดี่ยวจะไม่รู้กันว่าคนไหนคือพี่สมาน

ถนนฝั่งขาเข้าเมืองกระดังกระดอ นหน้อย ผ่านการปะมาแล้วหลายครั้ง อีกทั้งเป็นเส้นทางในการลำเลียงอ้อยเข้าโรงงาน ที่ตั้งอยู่ริมถนนมลิวรรณ

ระหว่างทางพี่สมานชวนผมคุยหลายเรื่อง โดยเฉพาะความคิดความอ่านของคนรุ่นผม เพื่อจะได้ไปปรับใช้ในครอบครัว ผมบอกว่าช่องว่างระหว่างวัยเป็นเรื่องเข้าใจยาก เลยพอเข้าใจหัวอกคนเป็นพ่อ วันหนึ่งผมเอง อาจตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

รถเข้าเทียบอาคารผู้โดยสารขาออก ผมชนของลงจากรถ มีสัมภาระที่ติดตัวมา

รวมทั้งผลไม้จากสวนพ่อบุญทัย พี่สมาน
ทิ้งท้ายว่า ถ้าบังเอิญผ่านมาขอนแก่น ก็ลอง
โทรศัพท์หากัน เผื่อได้ไปกินข้าวด้วยกัน
ผมยิ้มรับ และกล่าวขอบคุณอีกครั้ง

เช้าวันถัดมาที่กรุงเทพฯ ผมรื้อข้าวของ
ออกจากกระเป๋า เสื้อผ้ากองโตรอคอย
การซักล้าง รวมกับของรอบสงกรานต์
ที่ผ่านมามีด้วย กระทั่งตกบ่ายจึงเดินไปที่
ร้านกาแฟในบีมน้ำมันปากซอยลาดพร้าว 36

ผมรู้สึกกล้า จึงสั่งผลไม้ปั่นมาดื่มแทนกาแฟ
และหยิบหนังสือที่อยู่ในร้านมานั่งอ่าน ส่วน
โน้ตบุ๊กที่ถือติดมายังเก็บอยู่ในช่อง

ผมนั่งพลิกหน้านิตยสารไปเรื่อยเปื่อย
เห็นภาพดอกคูณบานสวย ชวนให้คิดถึง
ตอนเดินทาง ทุกฤดูกาลย่อมมีความพิเศษ
เฉพาะตัว

นั่นอาจทำให้เราเฝ้ารอการมาถึงของ
อะไรสักอย่าง...

ติดต่อ : เทศบาลตำบลโนนทอง
หมู่ 2 ถนนกุดฉิม-ภูเวียง ตำบลโนนทอง
อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น 40210
เบอร์โทรศัพท์ : 043-425-102